Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI Ч. 94. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 24-го КВІТНЯ 1953 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 94. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, APRIL 24, 1953. VOL. LXI

АЙЗЕНҐАВЕР ЗА ДОПУЩЕННЯ НОВИХ 240,000 ІМІҐРАНТІВ

Вашингтон. — З уваги на постійний приплив втікачів з-поза залізної заслони і на турботи перенаселених европейських країн, президент Айзенгавер звернувся до Конґресу, щоб схвалити закон про допущення 240,000 нових іміґрантів-втікачів до Злучених Держав упродовж найближчих двох років. Політичні міжнародні відносини, як теж і сама людяність — оце спонуки, які роблять справу допущення нової іміґрації необхідною, як каже президент у листі до віцепрезидента Річарда М. Ніксона, як голови Сенату і до спікера Палати Репрезентантів, Джозефа В. Мартіна. Він думає, що треба допустити по 120,000 іміґрантів річно впродовж двох років понад звичайну квоту, передбачену в новім іміґраційнім законі і прохає взяти цю справу до пильної уваги в Конґресі. Президент не згадує жадної країни по імені і не входить у п… робиці нового законопроєкту, … вимагає акції, каж… втікачі, в пошукуванні за свободою, звертаються до вільного світу за рятунком. Крім того проблема переселення ще дальше є предметом турбот кількох запризнених з нами країн в Европі". Пресовий секретар президента Дж. Гаґерті оприлюднив цей лист негайно після повороту президента до Білого Дому з його тижневої передишки в Оґоста, у стейті Джорджія. Крім того Айзенгавер передав Конґресові проєкти в справі Дистрикту Колумбія і деякі інші. Біл про допущення нових іміґрантів мав би бути тільки додатком до існуючого іміґраційного закону МекКаррана, проти якого висунено закиди, що він уводить дискрімінацію національностей. Президент Труман мав готовий плян для допущення нових 300,000 іміґрантів, одначе вже не мав часу добитися ухвали цього проєкту. През. Айзенгавер підіймає цю справу наново і його біл має запевнений успіх.

Палата від… л про розбудову мешкань

Вашингтон. — … Репрезентантів ух…ила заборонити дальшу програму побудови дешевих мешкань, не зважаючи на те, що адміністрація Айзенгавера підтримувала цей плян, вимагаючи додаткових 3,000 мешканевих проєктів. Заборону підготовили республіканські провідники Палати в порозумінні з консервативними демократами. Ця заборона вміщена в загальнім законопроєкті про асигнування нових фондів. Його ухвалила Палата загальною голосною заявою „ай", без перечислення голосів. Тепер переданий Сенатові. Він передбачує витрати на $ 721,423,697 менші, ніж їх зажадав през. Труман у бюджеті на наступний скарбовий рік, що починається з 1 липня.

Між тим Сенат зайнятий іншою справою, яка приковує увагу населення. Там іде спротив проти законопроєктів, які мають на меті передати стейтам право експлуатації прибережних мінеральних засобів. Спротив прибрав характер обструкції, яку хоче зламати провідник республіканської більшости, сен. Роберт А. Тефт. Одначе тому, що в Сенаті під час дебат над цією справою являється тільки горстка сенаторів, Тефт не може запевнити собі вимаганої кількости приявних для ухвалення внеску на припинення дискусії, тому він відклав цю пробу аж до наступного тижня.

Людина без батьківщини житиме на Острові Сліз

На відомий Остріз Сліз (Елліс Айленд), де приміщують призначених для депортації, чи недопущених до ЗДА осіб, відвезено Іґнаца Мезея з Боффало, що прибув перший раз в ЗДА з Ґібральтару, запевнивши, що він саме там народжений. В ЗДА він працював серед мадярського робітництва й очолював його групу, яка схилялася до комуністичних об'єднань. У 1948 році Мезей їздив до Европи побачитись з своєю матір'ю, що тоді змирала в Румунії, але до Румунії він не доїхав, побувавши лише в Мадярщині, звідки йому довелося з великими труднощами діставати дозвіл на поворот. При цій нагоді його минулим зацікавилася іміґраційна влада і, після найрізноманітніших переслухань, які не задовольнили іміґраційний уряд, його вміщено на Острові Сліз. Він міг би виїхати до якоїбудь іншої країни, але досі вже 17 країн відмовили йому права на в'їзд. Отож, якщо адвокати Мезея не вияснять належно його справи, або не знайдуть якоїсь гостинної країни, то його чекає досмертне перебування на острові.

МІЖНАРОДНІЙ РОБІТНИЧИЙ ОРДЕН МАЄ РЕЄСТРУВАТИ СВОЇХ ЧЛЕНІВ

Вашингтон. — Генеральний прокуратор Герберт Бровнел натаврував підривні організації як знаряддя комуністичної партії і поробив перші старання, щоб зареєструвати їх членів як аґентів чужоземної сили. У виповненні вирішення Ради Контролі над Підривними Діями, ген. прокуратор вислав блянкети для зареєстрування членів не тільки до комуністичної партії, але й до 12 інших організацій, які він вважає за комуністичні фронти. Це такі організації: Молодеча Робітнича Ліґа, Міжнародній Робітничий Орден, Конґрес Цивільних Прав, Американський Комітет для Охорони Чужонароджених, Крайова Рада для Американсько - Совєтської Приязні, Об'єднаний Комітет Антифашистських Втікачів, Школа Джеферсона Соціяльних Наук. Дальше ще такі: Об'єднаний Комітет Першотравня, Ветерани Бриґади Авраама Линколна, Рада Африканських Справ, Комітет для Демократичної Далекосхідньої Політики і Американський Словянський Конґрес. Усі згадані групи вже давно опинилися на списку підривних організацій, зладженім у департаменті справедливости. З них перші десять ще чинні, а і ще дві інші — не дають про себе знати. Заки ці організації почнуть реєструвати своїх членів, кожна з них має право зажадати переслухання перед Радою Контролі, яка присвятила 19 місяців на призбирання доказів проти комуністичної партії. Бровнел, проголошуючи вислання наказу реєстрування до організацій, заявив, що він починає акцію, щоб захоронити країну „перед тими, що хочуть її знищити." З названих 12 організацій сім відмовилося застосуватися до наказу генерального прокуратора, заявляючи, що вони підуть з цією справою до суду.

ПІДГОТОВА ДО ОБВИНУВАЧЕННЯ КОМУНІСТІВ ЗА ЖОРСТОКОСТІ НАД ПОЛОНЕНИМИ

Вашингтон. — Департамент стейту й оборони заявили, що вони почали нагромаджувати докази про жорстокості, доконані комуністами над американськими полоненими в Кореї, щоб використати їх під час сподіваного процесу проти воєнних злочинців. Це виявилося на засіданні сенатської комісії асигнувань, а її предсідник сенатор Бріджес заявив кореспондентам, що такий крок відстрашить комуністів від дальших звірств. Комісія нараджувалася на таємнім засіданні з представниками обидвох департаментів дві години, щоб підшукати способи для виміни дальших полонених, включаючи хворих і ранених. Бріджес виявив, що департамент оборони і департамент стейту стоять на становищі, що чим менше говориться про жорстокості тепер, тим легше буде добитися випущення американських полонених, які дальше залишилися в комуністичних таборах. Він сказав, що широкий розголос про насилля може наразити на небезпеку втрати життя американців і інших вояків Об'єднаних Націй.

Точніші вісті про положення американських і альянтських полонених в комуністичних таборах подав сенатській комісії діючий секретар стейту Валтер Бедел Сміт, який мав уже деякі вісті про зізнання, складені тими полоненими, що були звільнені з комуністичного полону. Сміт був першим свідком перед сенатською комісією, яка провірює вістку, що більш ніж 2,000 альянтських полонених згинули внаслідок нагальних маршів і інших комуністичних насильств. На дальші свідчення будуть призвані урядовці деартаменту оборони, зазнайомлені з фактами.

Скорочення діяльности „Голосу Америки"

Вашингтон. — У Сенатській комісії закордонних справ було сповіщено в середу про те, що Державний Департамент вирішив поважно скоротити число працівників своєї інформативної служби і провести великі зміни в аґенції „Голосу Америки". Сама аґенція має бути відділена від державного департаменту й буде працювати, як зовсім нова інституція. Передбачується скоротити число працівників на 830 осіб, рівночасно припинивши деякі радіопересилання чужими мовами. У зв'язку з цією заявою, керівник Міжнародної Інформації, Роберт Джансон, висловився, що вільний світ, не потрапивши виграти „холодну війну" в найближчих двох роках, стане перед загрозою нової світової війни. Він ствердив, що, якщо б деякі сателітські країни змогли б заощадити на-збросевих видатках від 12 до 18 більйонів в наступних двох-трьох роках. Теперішні зміни серед працівників Інформативної Служби значно зменшають їхню кількість, що тепер рівняється 9,102 особам і принесуть ощадність в 4,300,000 долярів. У централі міжнародньої радіослужби в Ню Йорку було відомо, що 400 з призначених на звільнення осіб, працюють в Ню Йорку, що є більше як 20 відсотків усього нюйорського персоналу. Найближчі дні виявлять подробиці скорочень й змін в „Голосі Америки", зокрема щодо відділів українського й інших, які призначені для східньо-европейських народів.

Посилена підготовка до демонстрацій в роковини голоду

У відповідь на заклик Українського Конґресового Комітету до поодиноких українських громад, щоб цього року, в 20-ті роковини страшного голоду в Україні, пляново зорганізованого Москвою в рамках її народовбивчої політики, влаштувати відповідні маніфестації, з поодиноких громад наспівають повідомлення про інтенсивну підготовку до таких маніфестацій, що включатимуть відповідні церковні відправи, демонстраційні походи вулицями міст та відповідні імпрези в репрезентаційних залях. Така підготовка вже почалася й ведеться в Ню Йорку, Филаделфії, Дітройті та майже в усіх інших осередках українських поселень. Велику й імпозантну маніфестацію приготовляється зокрема в Ню Йорку, де створено для цієї цілі окремий Обласний Комітет з адв. Степаном Яремою на чолі. — Сама маніфестація мала б відбутися в неділю 24-го травня й включатиме демонстративний похід вулицями метрополітального міста. Сподіються, що в поході візьме участь — 20,000 осіб з цілої метрополітальної округи. Похід матиме релігійний характер і тому зможе відбутися в неділю. В широких колах нашого громадянства спостерігається велике заінтересування цими патріотичними імпрезами й це дозволяє на припущення, що ці патріотичні маніфестації своєю масовістю перевищать всі дотеперішні та матимуть велике значення для висвітлення політики народовбивства комуністичної Москви та мартирології українського й інших поневолених Москвою народів, що борються за волю.

Українська громада в Джерзі Сити знову дає приклад жертвенности

Джерзі Сити, Н. Дж. — Місцева українська громада, об'єднана в очолюваному тепер п. Шараном Відділі У. К. Комітету, дала знову приклад жертвенности на народні цілі, зібравши досі на писанку для залишенців понад 500 долярів, хоч збірка, якою завідує від Управи Відділу УКК п. А. Бук, ще далеко не закінчена. Дотеперішні важливіші тільки пожертви цієї громади на народні цілі впродовж першого кварталу цього року виносять коло 3,000 долярів, не включаючи в це національних датків до Народного Фонду. „Український День", влаштований 25 січня в роковини проголошення самостійности й соборности України, приніс був на народні цілі понад 800 долярів, а коляда понад 700. П. А. Бук, здаючи звіт із збірки на писанку на вчорашніх нарадах Відділу УКК і представників місцевих організацій ствердив, що населення в загальному ставиться дуже прихильно до збіркової акції, якщо тільки вияснити її цілі й потреби та відповідно таку збірку зорганізувати. На зборах, якими проводив п. Шаран, заторкнено низку інших важливих справ місцевої громади, зокрема справу координації праці поодиноких товариств, справу оживлення тієї праці, піднесення якости національних імпрез, справу місцевої парафіяльної школи, на цілі якої ухвалено 50 долярів з прибутку з Шевченківського Свята та низку інших важливих проблем. Між іншим, місцева громада готова мати нову проблему, зв'язану з Народним Домом, бо теперішній Народний Дім, чи краще місце на якому він стоїть — як інформував п. Гіль, — буде потрібне для міських будов і цією справою вже інтересується окрема комісія.

РАДА НАТО ПОЧАЛА В ПАРИЖІ ВАЖЛИВУ КОНФЕРЕНЦІЮ

Париж. — Найвищі політичні й військові представники країн, що є членами Організації Північно-Атлантійського Договору та становлять її Раду, почали вчора в Парижі свою вже одинадцяту з черги сесію, завданням якої є вирішити життєві проблеми спільної оборони та її скріплення, не зважаючи на теперішню „мирну офензиву" совєтської пропаганди. З дотеперішніх заяв і коментарів учасників конференції та тих політичних і військових експертів, що її приготовляли, виходить недвозначно, що теперішню совєтську „мирну офензиву" вони вважають тільки за тактичні зміни, які в нічому не зміняють суті совєтської політики та її цілей. Основним становищем тих, які підготовили конференцію, є твердження, що теперішня політика Кремля має тільки новий вигляд, але старий зміст та що „жаден із зовнішніх кроків совєтського уряду не означає справжньої совєтської концесії у важливіших політичних проблемах." Ці заключення стануть теж базою теперішніх нарад Ради НАТО, в яких беруть участь міністри закордонних справ, оборони й фінансів країн Атлантійського Пакту. Для перегляду та полегшення дебат вже наперед приготовано хронологічний список всіх важливіших подій в зовнішній і внутрішній совєтській політиці після смерти Сталіна, як теж список поодиноких важливіших пунктів, які мають бути обговорені на теперішній сесії. Американська делеґація, прибувши до Парижа на чолі з державним секретарем Джаном Фостером Доллесом, обмежилась тільки до твердження, що американці можуть видвигнути на цих нарадах деякі „нові ідеї", але не дала жадних точніших виснень, в чому вони мали б полягати.

Італійці з захватом вітають американську амбасадорку

Рим. — До Неаполю прибула на покладі італійського корабля „Андреа Дорія" американська амбасадорка Клер Бут Лус, яку президент Айзенгавер іменував представником ЗДА до Риму. В порті та на шляху до Риму її щиро вітало населення Італії. В Неаполі зійшлися американці та італійці, які зробили овацію цьому жіночому дипломатові, а на полях селяни залишали свою працю та окликами виявляли своє вдоволення. По дорозі вона відвідала Кассіно, де вона була під час другої світової війни з генералом М. В. Кларком.

Аденауер на вершку своєї популярности

Бонн, Німеччина. — До німецької західної столиці повернувся із ЗДА німецький канцлер д-р Конрад Аденауер, який по дорозі був присутній на з'їзді своєї партії Християнсько Демократичного Союзу в Гамбурзі. В Бонн 20,000 осіб щиро вітали канцлера під час його прибуття, і гадають, що він тепер на вершку своєї популярности. В зв'язку з тим надіються, що при найближчих виборах, які назначені будуть вже на 30 серпня, — хоч перед виїздом Аденауера до ЗДА вони мали відбутися пізніше, — партія канцлера вийде переможною. Політична програма партії ХДС залишається така сама, як і досі. Вона обстоює те, щоб Західна Німеччина приступила до Північно-Атлантійського Оборонного пакту, бо цей крок зможе тільки приспішити об'єднання Німеччини в одну державу. — На перешкоді до ратифікації оборонних договорів стоїть ще рішення Найвищого Суду, який мав би вирішити конституційність договорів, які заключила Німеччина з своїми західними сусідами. Німці домагаються також участи в усіх розмовах Великих Чотирьох, які відносяться до німецьких справ. Партія ХДС підтримує політику приватної ініціятиви в господарських справах, збільшення німецького експорту, обниження податків, продовжування дотеперішнього соціяльного забезпечення та приспішення процесу вростання німецьких переміщених осіб із Сходу в німецьку господарку.

Залишив комуністів для праці над атомовою бомбою

Вашинґтон. — Ізадор Амдур, професор хемії в Технологічнім Інституті Масачусетс, складаючи зізнання перед палатною комісією неамериканських дій, заявив, що він покинув комуністичну партію в 1944 р. щоб взяти участь в найтаємнішім воєннім проєкті виробу атомової бомби. Амдур заявив, що він був „наївний і глупий", коли приступав до комуністичної партії в 1938 р. Він твердив, що ніколи не був активним і залишив її тому, що був „насичений" комуністичними спробами диктувати йому думки. Амдур був одним із кількох свідків, що стануля в середу перед комісією, яка дальше прослідкує комуністичні дії в ЗДА. Він заявив, що його не питалися про приналежність до комуністичної партії, коли його приймали до праці при Проєкті Мангаттен, де підготовлювано виріб атомової бомби.

Заперечують односторонність преси

Ню Йорк. — Це неправда, що американська преса це „однопартійна преса", як це твердилося під час передвиборчої аґітації минулого року, заявив голова Американського Товариства Видавців Газет Чарлз Ф. МекКаґіл другого дня нарад членів цього товариства в готелі Валдорф Асторія. Він твердив, що американські газети, без уваги на їхню партійну приналежність, містять безсторонно вістки, так як вони приходять до редакцій, а тільки редакційні статті виявляють партійну приналежність. На його думку цьогорічна увага американських газет повинна бути зосереджена на звідомлення з нарад Об'єднаних Націй, де складаються засади і договори нібито для поширення свободи преси й звідомлень.

Українка інформує американців про свою поневолену батьківщину

Саліна, Кензас. — Місцевий „Саліна Джорнел" з 22-го березня помістив фотографію із зібрання жінок, до яких промовляє молода українська красуня, вдягнена в український народний костюм. Під фотографією, крім відповідного підпису, подана така вістка: „Одягнена в свій національний костюм, Оксана Колодій, дім якої є на Україні, промовляла в суботу пополудні до Американської Асоціяції Університетських Жінок на їхньому березневому зібранні. Панна Колодій говорила про життя за залізною заслоною та порівнювала це життя з життям в З'єдинених Державах. Вона відспівала кілька українських пісень та відтанцювала кілька українських танців. Колодій це студентка в Марімаюнт Каледжі, де вона має стипендію.

ТИСЯЧІ АЛЬЯНТСЬКИХ ВОЯКІВ ЗГИНУЛИ В КОМУНІСТИЧНОМУ ПОЛОНІ

ВОРОГ ОБІЦЯЄ ЗВІЛЬНИТИ БІЛЬШЕ ПОЛОНЕНИХ

Токіо. — Із свідчень звільнених і репатріованих полонених хворих і поранених альянтських вояків з комуністичного полону в Кореї виходить, що тисячі інших альянтських вояків загинули у ворожому полоні, вмираючи під час довгих „походів смерти", або вже таки в таборах у ворожому полоні. Тимчасом комуністичні зв'язкові в Панмунджом поінформували альянтське командування, що вони звільнять більше альянтських полонених, ніж це подано в початковому пляні, та що між звільненими будуть теж ті, які були взяті в полон в останкіх місяцях. Червоні не подали точної кількости тих нових полонених, — яких вони думають звільнити. Досі звільнено вже три групи альянтських і комуністичних полонених, по 100 альянтських і по 600 комуністичних полонених денно. — Між звільненими альянтськими полоненими досі було 79 американців, а в сьогоднішній четвертій групі має бути 40 американців, так що загальна кількість досі звільнених американців виноситиме 119 осіб. Початково комуністи заповіли, що між усіми звільненими буде 120 американців. Тепер сподіються, що між заповідженими комуністами новими звільненнями буде знову деяка кількість американців. Звільнені полонені виявляють і потверджують ще цілу низку інших фактів, крім високої смертности альянтських полонених. Насамперед потверджують, що в комуністичному полоні перебуває багато більше хворих і поранених альянтських вояків, ніж комуністичне командування зголосило до репатріяції. Крім того виявляється, що комуністи майже кожного здорового південного корейця, взятого в полон, всіляко змушували включатися в комуністичну армію та воювати проти альянтів. Із свідчень звільнених можна було встановити досі, що приблизно 1,500 американців були замучені в комуністичному полоні. Це у великій мірі потверджує попередні загальні припущення альянтського командування, що в комуністичному полоні загинуло коло 6,000 американців, крім багатьох тисяч південних корейців. Треба припускати, що ці відкриття не залишаться без впливу й на переговори в справі перемир'я, які мають бути відновлені після закінчення теперішньої виміни хворих і поранених полонених з кінцем цього тижня. Тимчасом, бої на корейському фронті продовжуються та в поодиноких випадках прибирають на силі. Впродовж вчорашнього дня південно-корейські війська на західному секторі фронту виконали кілька успішних рейдів на ворожі лінії, знищуючи ворожі укріплення та завдаючи ворогові великих втрат. Свою акцію продовжувала теж з неслабною силою альянтська авіяція.

О.Н. однодушно закликають китайських націоналістів залишити територію Бурми

Об'єднані Нації, Н. Й. — Політичний Комітет Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй прийняв вчора одноголосно резолюцію, яка закликає національно - китайські війська на території Бурми добровільно залишити ту територію, або добровільно дозволити на її інтернування. В користь цієї резолюції голосували представники 58 західних і совєтських країн, тільки представники Бурми й національного Китаю здержались від голосування. — Все ж таки голосування вважається за однодушне. Зокрема звертається увагу на факт, що впродовж одного тижня західні й совєтські представники вже два рази голосували однодушно, що ніколи не трапилося раніше.

Південна Африка на шляху до республіки

Преторія, Південна Африка. — Прем'єр міністрів Даніель Е. Малан повернувся до столиці Південної Африки з поїздки по країні після переможних виборів, і при цій нагоді відбулися демонстрації, які вказували на те, що ця країна стоїть на шляху до самостійної республіки. Під час вітання прем'єра повівали тільки прапори національної партії та прапори давньої Трансвальської республіки, і ніде не було видно прапорів домінії Південної Африки, ані прапорів англійської спілки народів. Вітання прем'єра на Церковній площі в Преторії було подібне до інавґурації американського президента в Вашинґтоні. Подібно було і під час вітання прем'єра в Йоганнесбурзі та інших місцевостях, де також повівали тільки бурські національні прапори. Тільки провінція Наталю обурена цим випадком, бо в ній переважає англійська більшість, яка грозить, що відірветься від союзу з Південною Африкою, коли переможуть республіканські впливи.

АРАБИ ПЛЯНУЮТЬ ВЛАСНИЙ ОБОРОННИЙ ПАКТ НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ

Каїро. — Арабські держави плянують зорганізувати свій власний оборонний пакт на Середньому Сході, який не був би залежний від пакту, що до нього належать держави НАТО. Англія, ЗДА і Франція бояться, що після залишення англійськими військами зони Суезького каналу, буде на Середньому Сході — „військова порожнеча". У відповідь на ці побоювання прем'єр Наґіб плянує оборонну організацію арабських держав, але Захід мусів би цій організації дати допомогу грішми та зброєю. До НАТО не хоче приступити Єгипет тому, бо боїться, що тоді далі продовжувалася б англійська окупація єгипетської території. 8 травня мають з'їхатися прем'єр Наґіб та президент Ливану Каміль Чамун, і тоді вони будуть старатися здійснити ідею з 1950 року про організацію оборонного пакту арабських держав. Те саме становище займуть арабські держави в розмовах з секретарем стейту Джаном Фостером Доллесом, який 11 травня почне відвідувати столиці арабських держав. 27 квітня відновлюються англо єгипетські переговори про евакуацію англійцями Суезької зони. Єгипет погоджується на те, щоб могли залишитися тільки англійські цивільні фахівці в Єгипті, але домагається, щоб Англія забрала свої війська з Єгипту, бо ті війська загрожують суверенності арабських держав. Після 8. травня мала б відбутися нарада шефів штабу арабських армій, на якій обговорюватимуть справу оборони арабських держав після того, як англійці залишать Єгипет.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На пів року	5.25	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50
Число з суботи (з англійською частиною.		Saturday's issue (The Ukrainian Weekly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	2.00	Six months	2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОВОРОТЦІ З ПОЛОНУ

Між тридцятьома першими альянтськими полоненими, що шляхом виміни дісталися на волю, є аж чотирьох американських вояків, листи яких, писані з полону до рідні, були використовувані комуністичною пропаґандою проти їх рідного краю, себто проти З'єдинених Держав Америки.

Згадуючи про це, Віктор Різел переконаний, що трьох з них мабуть і досі нічого про це не знають, а як і писали листи, то певно під примусом, рятуючи своє здоров'я, а то й життя. Зате сумнівається він щодо четвертого, яким є Пол Ф. Шнур мол. Це той, що намовляв інших альянтських полонених (4 березня 1952) підписати відозву до „американського загалу", а зокрема до „церков, квейкрів та робітничих юній" ,щоб вони впливали на уряд в справі припинення війни в Кореї. В тому листі подано те все, що в той час розголошувала комуністична пропаґанда, між іншим і таке ,що американські літуни скидали бомби на своїх власних полонених та вбивали їх. Цікаво, що лист цей не був переданий батьком Шнура „церквам чи квейкрам", себто тим, до кого він був звернений, але Геррі Бриджесові, урядникові контрольованої Кремлем Світової Трейдюнійної Федерації й засудженому за кривоприсягу та призначеному до депортації босові юнії портових вантажників на Заході, яку виключено з Конґресу Індустріяльних Організацій за те, що вона діяла під диктат комуністів. Справа ця стане ще яснішою, коли додамо, що батька Шнура мол. вважають комуністом, згідно з заприсяженими зізнаннями з 1947 року перед Каліфорнійською Комісією Протиамериканських Дій.

Повернувші альянтські полонені зізнають, як їх у полоні муштрували на комуністів, змушуючи виступати проти Америки та її ганьбити. Коли ж зважимо, що полонені гинули як мухи в „смертних походах", а ті, що жили, страшно терпіли від ран і голоду, то не диво, коли комуністам вдавалося таки декого зловити і змусити писати протести проти рідної Америки і хвалити комуністичну чужину.

Треба рахуватись ще й з тим, що дехто з полонених буде ще й тепер використовуваний комуністичною пропаґандивною машиною. Бо в той час, коли не можна навіть довідатись, що сталося з тисячами альянтських полонених, на перших 30 виміняних альянтських полонених є аж чотири такі ,що їх вживали комуністи для протиамериканської пропаґанди. Тим не хочемо твердити, що навіть ті чотири є комуністами і ворогами Америки. Також на них ждали довго й нетерпеливо батько й матір і вони певно не виходять з радости на саму згадку, що скоро побачать своїх дітей. Проте слушні завваги, що багато з них треба буде приймати з любов'ю ,але одночасно і з такою несподіванкою, що може не одного з них треба буде перевиховувати. Майже всі вони пережили комуністичне пекло і таки потребуватимуть багато часу, щоб навикнути до людського життя.

Навіть з того, що можна було довідатись з тої горстки альянтських полонених, яких комуністи досі виміняли, можна виробити собі образ страшливих відносин, у яких ці нещасні перебували. Їхні свідчення будуть тепер найкращим і найсвіжішим матеріялом про комуністичний режим та терор. Вправді про це вже писалося тут багато, але в цьому випадку маємо вже до діла з переживаннями американських вояків. Тому і свідчення їх краще промовлятимуть до американців, хоч ми переконані, що комуністи не пустили живим ні одного альянтського вояка, а в першу чергу американського, що був свідком найбільших звірств, яких допускалися комуністи на ньому чи його товаришах. Ті цілком певно вже давно неживі. Теж треба припускати, що вони пускають тепер до Америки шляхом виміни і таких, яких їм вдалося присднати для своїх цілей, вбивши в них спосібність самостійно й свобідно думати. В такій роботі вони неперевершені майстри, що знаємо з численних процесів в Совєтах та їхніх сателітах. Це теж проблема і то дуже складна.

Довготривала оборона

В четвер 23-го квітня почалася в Парижі чергова конференція Північно-Атлантійської Ради, найвищого авторитету в справах оборони західного світу. Конференція відбувається в нових обставинах і матиме до діла з новими проблемами. Тому цілком зрозуміло, що за тими нарадами з великою увагою слідкує світова публічна опінія.

Між теперішньою конференцією Ради в Парижі й попередньою, яка відбулася в Лісбоні в Портуґалії в 1952 році, заіснували дві важливі події, під кутом яких йде теперішній розвиток подій у світі. Це вибір Айзенгавера на президента Злучених Держав і смерть совєтського диктатора Сталіна. Після вибору Айзенгавера та перебрання влади республіканцями, Америка поступово переходить до заповідженої в передвиборчій кампанії „визвольної політики", першим практичним кроком якої було признання вільної руки китайським націоналістам на Формозі. Після смерти Сталіна та приходу до влади Маленкова, Берії й Молотова в Совєтськім Союзі, Кремль почав свою пропаґандивну „мирну офензиву", практичним кроком якої є виміна хворих полонених в Кореї та відновлення переговорів в справі перемир'я, що спричинили політичне відпруження в світі. На совєтську „мирну офензиву" президент Айзенгавер відповів проголошенням „справжньої мирної офензиви", яка замість совєтських мирних 'слів вимагає совєтських мирних діл.

Очевидно, що наради в Парижі стоятимуть під знаком цього розвитку. Вже напередодні нарад проголошено, що північно - атлантійський оборонний альянс не бачить жадних причин, які виправдували б надії на зміну совєтської політики та совєтських цілей, цілком виразно скерованих на завоювання світу. В теперішній совєтській „мирній офензиві" добачується тільки звичайне тактичне потягнення, яке змагає до тої самої мети, до якої були скеровані й раніше совєтські розбишацтва. За безпосередню мету совєтської „мирної офензиви" вважається дві головні справи: 1) розбиття єдности вільного світу й 2) зменшення, якщо не припинення, альянтської оборонної підготовки й готовости. Це властне протилежне до того, до чого всіми силами й засобами змагає американська політика.

Атлантійська Рада в Парижі матиме за завдання ці проблеми розглянути та винести відповідні рішення. З дотеперішніх повідомлень і коментарів виходить, що єдиним головним ефектом совєтської „мирної офензиви" на західній оборонний альянс може бути відступлення від винесеного на попередній конференції в Лісбоні рішення вважати 1954-тий рік за „критичний рік" та переставка оборонних зусиль з критичного року на довший час.

Державний секретар Доллес, виїжджаючи минулого вівтірка до Парижа, ствердив, що в американськомуу розумінні в світі не заіснували жадні події, які виправдували б будь-яке відпруження, зменшення або сповільнення оборонної підготовки. Більшість дипломатів інших країн згідні з цим твердженням. Проте, учасники паризьких нарад зустрічатимуться не тільки з тими психологічними, але й деякими практичними факторами, до яких належать такі дві головні обставини: 1) обтяження дотеперішньою оборонною підготовкою господарство европейських країн й 2) можливість, що після проголошення президентом Айзенгавером „другого оборонного фронту" в Азії деяка частина тих американських фондів, які могли піти на допомогу оборонним зусиллям в Европі, тепер піде на таку ж допомогу для Азії. „Психологічне відпруження", створене теперішньою совєтською пропаґандивною „мировою офензивою", може бути тим підсвідомим ефектом, що впливатиме на рішення в Парижі.

До практичних проблем, які повинна вирішити Рада в Парижі, належить головно потвердження приготованого вже військовими комісіями пляну про створення 60 боєздатних европейських дивізій до кінця цього року та 70 дивізій до кінця наступного року, як і дальше забезпечення та піднесення боєздатности існуючих вже 50 дивізій, крім дальшого збільшення й поширення повітряних збройних сил. Це вже була б велика сила, але й вона, згідно з твердженням знавців, була б недостатня, коли б прийшло до зудару з постійно збільшуваною совєтською воєнною машиною. Збалянсувати ці сили в Европі може, згідно з твердженням знавців, тільки реалізація оформленого вже задуму про включення Західної Німеччини в оборонну систему й приспішення цієї реалізації вважається одним з найголовніших завдань теперішньої конференції в Парижі.

Д-р Дмитро Бучинський (Мадрід)

„Найбільша ганьба людства"

Весною 1951 року невеличкий гурток ентузіястів нашої нової еміґрації в арґентінській столиці Буенос Айрес заснував Український Інформативно - Видавничий Інститут з благородною метою поширювати серед еспанськомовного світу правду про українську землю та про святі змагання її народу за правду. Дехто дуже скептично дивився на цей Інститут, а дехто навіть заперечував потребу його існування, мовляв, Україні треба сильного, до зубів узброєного союзника, а еспанськомовні країни самі ледве дихають.

Полемізувати не думаємо, а повторимо мудрість нашої старенької бабусі з Руданського, що ліпила свічечки, і св. Миколі, і чортові, пояснюючи: „чи у небі чи у пеклі треба вікувати, треба всюди, мої любі, приятеля мати!"

Для України треба на кожному кроці мобілізувати приятелів, користуючись не тільки словною пропаґандою, але треба справляти теж і сторінки нашої пофальшованої ворогами історії. Це можна зробити тільки друкованим словом. Таку благородну роботу робить Український Народний Союз, Український Конґресовий Комітет та всі інші, що видають поважні книжки англійською мовою. Цю саму роботу робить УІВІ в Буенос Айрес, публікуючи місячник в еспанській мові „Украінія Лібре — Вільна Україна".

Останньо цей Інститут, переборовши всі великі труднощі, видав добру книжку, відому в англійській мові „Український визвольний рух наших часів", Проф. Олега Мартовича, в еспанському перекладі, що має заголовок **„За волю України"**..

Книжка на 192 стор. друку 8-ки, прикрашена 14 ілюстраціями в тексті, двома мапами і кінцевою сторінкою з державним гербом і прапором. Видана вона на доброякісному папері у гарній кольоровій обкладці.

Обговорювати цілу книжку тут не доведеться, бо це окрема справа. Хочемо звернути увагу, що вступ до цієї книжки написав п. Х. Роберто Бонаміно, директор щоденника в Буенос Айрес „Ель Пуебльо — Нарід" Зі вступу віє свіжістю, ясністю та здоровістю думки.

Автор підкреслює язву великої небезпеки комунізму для цілої християнської цивілізації та з ноткою гордости признається до великої чести, що йому дала можливість писання вступного слова до книжки, „яка передає нам крик болю народу, що тужить за волею". Він найвиразніше підкреслює, що „терпіння народів, кинених на поталу в комуністичне ярмо — це найбільша ганьба, що її переживає людство нашого часу!" Він виразно бачить, як бачимо це вже давно ми, що всякого роду еґоїзми, націоналізми у фальшивому розумінні, суперечки „за маслак", як говорить наш Шевченко, притемнюють ум людства й воно не має сили прикоротити цю страшну комуністичну ганьбу. „Коли ми не можемо здобутися на щось друге (щось величніше, ДБ) то треба нам використати досвід цих народів і при його допомозі вимиНати це зло, що пропаґують його".

„За волю України" — це книжка, що дає образ цієї країни. Дає повний образ нинішнього положення, з найбільшою ясністю й прецінною документацією вказує на форми, якими безбожний комунізм нищить основи правопорядку, принципи гуманности людської істоти, споконвічні права родини і поняття національности. Вона дає образ повільного історичного процесу, як Україна впала в руки комунізму, живий образ боротьби вільних людей за волю своєї Батьківщини проти панування совєтських партійців!"

На його тверезу думку, комунізму сьогодні не можна розглядати, як щось переходове, бо він є вже воюючим, „він узброєний сильним духом діяння, має точно визначені свої об'єкти у світі і для їх опанування пристосовує відповідну техніку й тактизку". Цього не розуміють західні народи, бо вони донині „запаморочені лібералізмом, погребали життєдайні сили людини, послабили її волю й характер".

Замість будувати відповідні запори проти комуністичного поступу, Захід „продовжує репліки, незгоди, сварки, не вміє протиставитись йому, часто його боронить, не знаючи, що й чому боронить?"

Провідники Заходу глядять на комунізм як на „політичну силу" і „приграючи на старій ліберальній лірі, твердять, що він є тільки овочом голоду, вірять, що нарід, що живе в добробуті не зробить місця для нього".

Зовсім слушно підкресляє автор, що комунізм сьогодні — це вже умова єресь, зо своєю власною системою, що він тільки прибирається симпатичною атмосферою і для „обдурених формою визволення тоді, коли на ділі він є станом невільництва!" На його думку, з цим „обхутоpенням розуму й волі треба боротися, і не може бути в цьому випадку нічого кращого, як зглибити становище й боротьбу країн опанованих комунізмом! Це глибоке пізнання з одної сторони „просвітить наш розум'", з другої побачимо „дух посвяти людей в цих країнах, боротьбу за волю, а, що найважливіше, переконаємося, що дух цей вже пройшов національні кордони і є провідником, вказує шлях цілому людству!"

„Читаючи „За волю України" стверджуємо, що проблема України — це світове питання". Західня політика робить основну помилку, „розважаючи аґресії комунізму незначним конфліктом. Вона забуває, що це не є невиповідана війна Совєтського Союзу, бо вона є війною тоталітарною, спрямованою на завоювання світу. Тому, або західні народи об'єднаються для великого вирішного бою, або московська політика, крок за кроком буде завойовувати, частинами, свої намічені об'єкти, що доведе її до панування над світом-"

Західні народи не мають другого виходу, як створити спільний фронт проти комунізму та „допомогти повстанцям, що за „залізною заслоною" боряться за волю. Це цілком абсурд мріяти про перемогу комунізму без об'єднання Заходу чи надіятися на перемогу тих, що „за залізною заслоною" віддають своє життя за ідею свободи, без допомоги Заходу".

Свій вступ закінчує п. Бонаміно перестерогою перед комуністичною пропаґандою, яка ще далі ефективна й далі „підміновує волю і нищить змисли"' теж і на Заході. Щоб тій пропаґанді протидіяти, треба, пише п. Бонаміно доконче „вивчити і пізнати історію та боротьбу цієї країни, що прямує до волі, як це видно в книжці „За волю України".

Фальшиве миролюбство

15 березня на сесії Верховного Совєта в Москві Маленков заявив, що совєтська закордонна політика базується на „пошануванні прав народів других країн, як великих так і малих, на дотримуванні усталених міжнародних норм; совєтська зовнішня політика базується на суворому і неухильному дотримуванні всіх договорів, заключених Совєтським Союзом з другими державами". Маленков підкреслив, що в цей час немає такого спірного питання, якого Совєтський Союз не міг би мирним шляхом розв'язати з іншими державами. Він окремо підкреслив, що такою державою є також ЗДА.

Хоч такі заяви совєтськими провідниками робляться протягом всього існування СССР і є лише звичайними пропаґандивними трюками ,проте цю заяву на заході потрактували особливо, розцінюючи її як відмову від дотеперішньої аґресивної совєтської політики.

Так звана мирна офензива Москви насвітлювалась в пресі і дипломатії західнього світу, а московська преса продовжувала вести свою стару лінію. Московська преса не присвятила жадної статті, в якій би виступила з якимись конкретними пропозиціями про налагодження нормальних відносин з демократичними країнами. Ця преса зовсім не аналізувала і не повторювала миролюбної заяви Маленкова. Загальний тон совєтської преси зовсім не змінився. Обвинувачення „американських імперіялістів" у всіх можливих гріхах продовжується далі. Для прикладу подамо зміст московського журналу Новоє Время, який появився двома тижнями пізніше після заяви Маленкова. Журнал датований 1 квітня (ч. 14, 1953 р.). Він виходить у видавництві Правда на всіх головних мовах світу. Журнал переповнений старими наклепами на ЗДА. Він пише, що „з приближенням весни, коли створились умови сприятливі для ширення заразливих хвороб, американські аґресори посилили бактеріологічну війну в Кореї". Перечисляються населенні пункти, на які скидались „смертоносні бактерії". З американських літаків скидаються отрусні бактерії блохи, миші, павуки і мухи.

В репортажі з Болгарії Шевцов розповідає, як в цю країну з Греції, Туреччини на комуністичну свободу з „капіталістичного ярма" тікають люди. Автор розповідає таку історію, яку він почув від одного грецького перебіжчика в Болгарію: в грецькому селі Хазнатор одна жінка, яка чомусь була солдатом, звернулась до військової влади за допомогою, бо дійшла до неймовірного зубожіння: діти голодують, немає одягу, взуття, немає грошей, щоб купити найнеобхідніші речі. Майор подивився на цю жінку, подумав і сказав: „Іди в будинок розпусти, ти ще молода. Американці добре платять". Грецький перебіжчик скаржиться кореспондентові Нового Времени: „Американці знищили нашу тютюнову промисловість, зруйнували селян..." Болгарський офіцер-прикордонник Янко Георгієв розповідає: „Багато турків іде через кордон в Болгарію і зараз. Родинами ідуть і поодинці, обшарпані, голодні. Перейдуть кордон і землю цілують від радости".

У статті про Німеччину, журнал пише: „соціял-демократичне керівництво ,як і кліка Аденауера, служить опорою американського імперіялізму в Західній Німеччині".

В ін. статті з приводу непорозуміння з Цейлоном, що торгує кавчуком з червоним Китаєм, пишеться про „американську політику втягнення держав Азії в аґресивні авантюри проти Китаю і Кореї". В кореспонденції з Японії пишеться, що окремі струмки руху за мир зіллються в один могутній потік і знесуть з лиця землі американські бази і японський мілітаризм.

Пишучи про обговорення в ОН корейського питання, журнал за старою звичкою накидається на уряд ЗДА, який нібито навмисне зриває замирення в Кореї і, як аґресор, зацікавлений у дальшому веденні війни.

Урядове пониження цін в СССР московська пропаґанда широко використовує, щоб „порівняти" заможне життя в країні соціялізму зі злиднями в країнах заходу. Часописи подають фота, як в совєтських магазинах люди купують товари і продукти по знижених цінах. І тут же рядом друкують інші фота, на яких бездомні люди в Японії, Франції, Німеччині живуть на вулицях, бо не мають мешкань, ціни для них недоступні. Подається фота жебраків, які в скринях для сміття шукають за їжею.

Коли б московські провідники насправді думали про мир і нормальне співжиття з західнім світом, то вони повели б відповідну кампанію. Можна з певністю сказати, що підсовєтське населення, яке читає лише совєтську пресу, зовсім не відчуває і навіть не знає про мирну офензиву. Різні обережні трюки призначені на експорт для ширення сумнівів і сподівань серед західніх політиків, для розладнання їхніх оборонних плянів. Вже сьогодні можна сказати, що Москва свого досягла, навіть більше чим сподівалася. Але з другого боку це й краще: захід остаточно переконається, з якими джентлменами він має справу. **(Л Л).**

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ВЕЧІР В ІНСБРУКУ В 12 МОВАХ

Українська Секція Суспільної Служби в Інсбруку (Австрія), 9. березня ц. р., влаштувала для чужинців Шевченківський вечір, якого учасниками були запрошені гості — представники кільканадцятьох національностей. Головними точками програми вечора були поезії Шевченка в поетичних перекладах на німецьку, словацьку, французьку, італійську, словінську, англійську, чеську, турецьку, білоруську, польську та словацьку мови. Доповідь по-німецьки і чужомовні рецитації урізноманітнювали українські пісні у виконанні хору (Куфштайн), яким диригував п. Г. Луків. Короткий допис про цю імпрезу помістила австрійська газета „Тіролер Таґесцайтунг".

Ольга Мак

СТОЛИЦЯ ГОЛОДНОГО ЖАХУ

(До двадцятої річниці голоду на Україні)

Нариси

(2)

Українське село конало. Пустіли хати, валялись по дорогах мертві і напівживі трупи, а ті, хто ще мав дрібку сили, йшли геть. Ішли шукати зерно того хліба, яке в нього нещодавно забрали і вивезли, хто зна куди.

Село конало непомітно. На його муки не було кому дивитись. Одні мерли раніше, другі пізніше, і свідків лишилось мало. Зате в містах трагедія села була найбільш помітною. А особливо яскравою ця трагедія була в столиці. І не дивно: адже кожна столиця — обличчя краю. І хоч які нелюдські і своєрідні є правила Москви, однак з-під того закону не могла виломитись і столиця „союзної" з Москвою України. І коли на землях України панував голодний жах, то Харків, як столиця, став столицею голодного жаху...

Ранок

Над сірою столицею здіймається каламутний ранок. Гаснуть світла, що бодай трохи розраджували мертвоту загального виду міста, і від того стає ще сумніше і непривітніше. Жадної живої фарби, жадної відради для ока — все сіре, понуре, холодне і безнадійне. Сірі будівлі, сірі бруки, сірий сніг, сіра мряка, сірі постаті, сірі обличчя, і навіть зимовий холод і різкий вітер видаються якимись сірими, вогкими і тому особливо надокучливими. А взагалі на всьому витиснене тавро понурої, безнадійної розпуки.

В місті починається життя. Ревуть, свищать і гудуть фабрики і заводи, нервово дзеленчать трамваї, тарахкотять колеса підвод. Вулиці оживають.

Люди різко поділені на дві категорії: на таких що спішать, і на таких, яким уже нема куди і нема чого спішити... Перші, себто, такі, що спішать, — це робітники й службовці, які нервово простують до трамваєвих і автобусних зупинок, змучені партії нічних змін, що добираються додому і войовничі жінки з кошиками, бляшанками і відрами, які підтюпцем біжать на базари, чи в черги по нафту, або по воду до „колонок" — себто до водотягів для загального користування.

Неменше видно і людей, які вже не спішать: що 10-20 кроків попід парканами і мурами сидять в сірих лахміттях зі спотвореними обличчями, худі, як мощі, або роздуті, як потопельники „голодаючі". „Голодаючі" — слово, яке не записане в офіційних словниках совєтських видань, проте воно закорінилося в побутовій мові і має за собою твердо окреслення поняття. „Голодаючі" — це не просто голодні люди. Це бездомні і безробітні, приречені на голодну смерть. Це свого роду суспільна кляса, може найчисленніша в чорних роках колективізації. Пізніше навіть казали: „Він же з голодаючих" або: „ми були також голодаючі" — все одно, що тепер сказати: „Він же з камери смертників", чи: „Ми ж з чумного ізолятора..."

Голодаючі сидять групами, сидять поодиноко, часом у затишному кутку за виступом стіни, часом попросту де попало і чекають смерти. Іноді вони ще просять милостині, а здебільша сидять мовчки, бо не вірять, що їм хтось щось дасть.

Перше питання, з яким прокидалися живі люди столиці (бо ті, що сиділи попід парканами вже не належали до світу живих), було питання: де дають? Що дають? — справа другорядна. Головне було, що щось „дають". Довкола того „дають" обертається цілий світ харків'ян. Про це говорять жінки, що летять кудись стрімголов з кошиками, про це говорять в ранкових чергах коло води, про це сповіщають одні сусідки других. Характерно, що ніхто не каже „продають", тільки „дають", бо „продають" уже на чорному ринку. І не дивно: такі черги, які стояли перед склепами, могли бути хіба за даровизною. Не заторкуємо в цьому місці питання про хліб — про нього буде окрема мова. Але от, наприклад, „дають" бички, камсу (дрібна засолена рибка), гарбузові повидла, батони (імітація чоколяди зі сої) або щось в тому роді. Хто має час, силу і охоту простояти, чи, вірніше, проштовхатися в черзі кілька годин, щоб дістати пару сот грамів тих „делікатесів" по державній ціні, може вважати, що дістав їх задурно, бо той самий товар за рогом крамниці коштував уже в 10-20 разів дорожче, себто „продавався". Отже, не дивно, що запопадливі господині, встаючи рано, хапали кошики і бігли шукати, чи де часом чогось не „дають". „Телеґрами" про це „дають" розносилися з блискавичною швидкістю, і коли з вулиць і завулків до якогось невидимого пункту, мов на потяг маґніту, спішили люди, — це був певний знак, що десь щось „дають". „Давали" різно: на членські кооперативні книжки, на профспілкові білети, на посвідки про місце мешкання і часом без нічого. Тому, виходячи з дому, треба було на всякий випадок брати з собою всі документи. Та самого „документального озброєння" було мало. Окрім нього потрібно було запастися великою дозою „озброєння волевого", бо, йдучи в чергу навіть за гнилими бичками, людина мусіла бути приготована до того, що їй напевне повідривають усі ґудзики, або й рукави, образять в обох напрямках генеологічної лінії до десятого покоління, пообтоптують до живого „найукоханіші" нагнітки, виб'ють по морді, обкрадуть і, нарешті, заарештують за „порушення правил рядянської торгівлі" або заведуть до лікарні з поломаними ребрами.

Зрештою, при всіх тих можливих можливостях питання можливости дістати даваний товар лишалося завжди відкритим. В кожній черзі три чверти всіх людей, стративши час і ґудзики, наслухавшись і наговоривши на різні адреси найїдкіших дотепів, звичайно відходила з порожніми руками і бігла шукати іншої нагоди.

Склепи, хоч є їх багато, — порожні. На обдертих, неохайних полицях стоїть жолудева кава, оцет і сірники, а в засіках шара сіль. Оце й все. Хліб, навіть той, що дають на картки, привозять нереґулярно: часом через день, часом через два, або чотири, та й то в недостатній скількости. Отже ті, хто не вспів узяти, тратять свою пайку взагалі. Те саме з крупами, цукром чи оливою. Інших продуктів на звичайні картки нема. „Люксусові додатки" у вигляді м'яса, картоплі, оселедців чи мармоляди дістають тільки робітники тяжкого промислу, але вони мають свої окремі склепи.

Та навіть коли б і вдалося вирвати зі склепу на картки все те, що давалося, то для цілої родини тих продуктів максимально могло вистачити на тиждень у місяці. Решту, треба було „докомбіновувати". Тому не дивно, що харків'янки від раннього ранку аж до після полудня ганяли з одного кінця міста до другого, з одної черги до другої, зі склепу на базар, з базару до якогось склепу. Всім бракло не тільки їжі, бракло і грошей. Отже не раз треба було йти в чергу, щоб купити і непотрібну річ, потім її продати і за „бариш" купити на чорному ринку те, чого було потрібно. Або піти на тандиту щось купити і знову перепродати з такою ж метою. Треба було бути спритним, безжальним і підприємчивим, щоб втриматись в житті.

(Продовження буде)

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Михайло Островерха

СПІВЕЦЬ СОНЯШНИХ БАРВ

Не збираюсь писати ні рецензії на останню виставку творів мистця Олекси Грищенка, — що відбулась 22-29 березня ц. р. у Ню Йорку в Літ. Мист. Клюбі заходом Об'єднання Українських Мистців Америки, а ще менше критики не берусь писати. Воно й непотрібне — ні нашій громаді, а ще менше мистцеві. Подивившись на його твори, відкидаю усяку сувору аналізу-розум, хочу поміркувати серцем, душею: так бо настроїли мою душу твори О. Грищенка.

Пригадую собі один із автопортретів Ван Ґоґа, який я бачив, якось, на виставці його творів, а може й у якомусь музеї в Европі. Фактура й тон були такі вже спектральні, що й сам портрет виходив, мов спектро-марево. Той мазок, рух пензля, шпахлі такий притаманний мистцеві, що й інші його твори, з-далеку, без підпису ви пізнаєте, що це Ван Ґоґ.

Це й є неповторна індивідуальність — мистець.

Такою неповторною індивідуальністю є й Олекса Грищенко. За своє довге, творче, мистецьке життя він здобув свою форму, вислів — стиль: дає твори, які повторюють бачену й вичувану ним природу, людину в ній, але неповторні ці твори висловом, тоном, кольоритом — стилем, культурою.

Якби ми й не знали, що французькі критики порівнюють О. Грищенка до Делякруа, до Ренуа, до Матіса, то все одно, ми й без чужої помочі, оглядаючи твори нашого мистця, бачимо, що він зайняв у історії мистецтва таке певне місце, що — щоб бачити і розуміти його мистецтво — не треба порівнювати мистця з іншими великими мистцями Франції. Непотрібні йому паралелі — інші великани мистецтва.

Нас захоплюють твори Олекси Грищенка виконані олією. Він великий співець природи і її стихії. Це майстер моря і його просторів, скель і їх суворої шорсткости та сили. Мистець любується в холодних, аристократичних тонах, які пруживляться життям і силою. Декуди, — „Сивий Океан" — вистачає одна цяпочка червоної фарби, щоб оживити картину. Його картини. — як „Баскійське море", „Океан", „Британські скелі", — це пребагата ґама тонів, їх мінливости й руху. Його „Скеля в морі" така фактурою смілива й майстерна, така експресивна тоном і тепла. В усіх своїх працях мистець тонко і з певним вичуттям кладе барви, він втримує їх у такій гармонії, — що — при своїй силі виразистости — вони, праці, мають високу естетичну вартість, вони виявляють глибоку культуру мистця.

Окремого значення і вартости набирають його акварелі. Багато, наших і чужих мистців беруться за цю техніку, не всі та й неоднаково вміють подолати її. Як у працях олійною технікою бачимо й вичуваємо в О. Грищенка силу світла і кольору та їх ритму, то в його акварелях це світло, сонце — домінують. Декуди — „Вид на Толедо", „Манастир Педра" — мистець сильнішими темними мазками акцентує, підкреслює цю соняшність. І тоді, стоючи перед тими картинами, вам просто важко відірватись від скрещендованого тону, саме цей тон вас сповнює чимось добрим, сильним і гарним.

Скільки то мистців за такий мотив, як „Моє вікно в Ібізі" брались, не всім такий мотив і його переповідь удавались, але О. Грищенкові ці простори сонця сповнюються легкістю, теплом, тремтінням. Цвіти, „Анемони", мистець одуховлює їх, сказати б невмирущістю, весняністю, вони сильніші за живі. Крізь щілину, „Арабська Брама", що охоплена в ритм мавританських ліній архітектури, ви линете в перспективи краси, сонця, зелені, ясної й веселої зелені. А як натрапите на гладку площину перед вами, стіна муру, „Катедра в Леріді", то тут побачите увесь хист вислову майстра: ця площина легка, осоняшнена, простора тоном і прозора.

Бачимо, то мистець дає свої твори з Португалії, Еспанії, з південної Франції — Провансалії. Мистець любується і розкошується сонцем, у сонці розпускає свої барви, на його палеті — сонце в натузі. В цих країнах він найбільше того сонця має. Хто його зна, припускаємо, може Провансалія й найбільше опанувала серце і душу мистця, бо багато ця країна має спорідненого з Україною, зокрема — з півднем України. Природа, сонце й блакить та люди споріднені собі. Читаючи Альфонса Доде, ще більше Фрідеріка Містраля, захопившись їхніми героями, типами, й не счуєтесь, як перед вашими очима душі оживають картини, герої Панаса Мирного, Нечуя Левицького, Марка Вовчка.

Цих кілька останніх рядків торкаються вже української душі, серця нашого мистця Олекси Грищенка. Він бо стилем, виразом, формою, при всій уселюдськості своїх творів, є дуже н а ш, український. То й не було б дивно, якби він у просторах Провансалії шукав душі України.

На закінчення цих міркувань, скажемо: Олекса Грищенко б а г а т о дав, і в е л и к е дав нам і світові, бо сперся на основу сильну і ясну, на — с о н ц е.

Остап Оришкевич

ЮВІЛЕЙ ВИДАТНОГО ПЕДАГОГА

В 1952 році минуло п'ятдесят років від того часу, коли професор Григорій Ващенко, по завершенні богословських та філософських факультетів, — віддався всеціло педагогічній праці.

Ще в часі студій і зараз по завершенні видав белетристичні твори на філософічні теми. Між іншими, найбільш помітна віршована поема „Схід хатра", яку читав автор на великих зборах студентів і професорів Академії. Вона справила велике враження на слухачів та приневолила навіть професорів-чужинців зложити свої признання.

Згодом появляється збірник „Пісня в кайданах", а в ньому найбільш замітний твір „Німий". Свої академічні студії завершив дисертацією під заголовком „Моральний світовий лад", яку з одушевленням прийняв професорський збір та признав авторові диплом завершення найвищих студій та право навчання в школах.

Великий патріотизм був причиною, що молодому науковцеві не дають працювати серед своїх в Україні, але змушують їхати в Грузію. В 1905 р. повертається в Україну і тут працює як учитель в середніх школах. Згодом російські власті знову змушують покинути батьківщину та їхати в місто Тихван. Тут появляється, крім збірки „Пісня в кайданах", ще другий твір „Сліпий". Ця п'єса зустрінула дуже прихильну а навіть високу оцінку серед українських критиків. Найвизначніші із критиків були: Шаповалов та Полуян. В короткому часі автор переходить до суто реалістичних речей. В 1911 р. випускає збірник під назвою „До ґрунту", в якому змалював типи української інтеліґенції.

Однак автора не задовольняє реалістична творчість. Перебуваючи під впливом Ібсена, Метерлінка, Гамсуна, Андреєва та П. Лесґафта, вирішив займатися педагогікою та психологією. Вже в 1917 році, як всім знаного педагога, переносять на посаду лектора педагогіки і психології в Полтавський Учительський Інститут, а в 1918 р. на посаду доцента Полтавського Українського Університету та директора учительської Семінарії на Шведській Могилі. Це мабуть був найцінніший період в житті молодого науковця.

Будучи директором, організує українську школу так, що вона вишколює найбільш свідомих учителів, пройнятих ідеями творчої української школи.

Недовго це тривало, бо прийшов Денікін та посадив у в'язницю за те, що руйнував російську школу. За великими стараннями поета Александрова виходить на волю, де Союз „Українська Культура" настановляє його керівником у к р а ї н с ь к и м и школами та редактором журналу „Українська Культура", а в 1925 р. Кваліфікаційна Комісія затвердила його в званні професора педагогіки, що мав свою катедру в Полтавському Університеті. Але і тут не дали довго працювати, бо казали переїхати до Москви, а пізніше до Сталінграду. В тому місці видає велику психологічно-педагогічну працю „Дитячі запитання в формі — чого?". Ця праця звернула на себе увагу педагогів і психологів та була надрукована в скороченому вигляді в педагогічних журналах. Згодом появляється „Родина і школа". Всього до 1941 року кількість праць перейшла число шістдесят.

На короткий час перед війною проф. Ващенко повертається до Полтави і занимає катедру педагогіки в Полтавському Університеті. В 1943 році змушений залишити Україну та по дволітній мандрівці продовжує до сьогодні працю як професор для добра української молоді в УВУ в Мюнхені

В Німеччині появилась велика кількість більших та менших праць, що лежать та чекають на їх видання. Завдяки ініціятиві та трудам редактора М. Мироненка вийшла в Лондоні перша частина великого твору: „Виховання волі і характеру".

Цей твір автор присвятив українській молоді. В ньому подає норми виховання і розкриває ті чинники, що так чи інакше впливають на формування людської особистости.

Твір є глибоко психологічний та висновки є потверджені фактами. Крім того, переповний українським патріотизмом. Читаючи, кожний вичуває, що його автор справжній християнин і такий самий українець.

Проф. Григорій Ващенко

Неодного із бувших слухачів проф. Ващенка той радісний час, той пропам'ятний рік, застав в глибоких копальнях, або в галасливих фабриках. Все ж таки підсичені одною і тою самою радісною причиною, де б вони не були, на яких закутинах землі та в яких умовинах, всюди вони радіють, бо пригадують собі срібноволосого Корифея науки, Великого Педагога та Духового Батька всієї української молоді, що сидить, обложившись книжками, далі пише, далі творить.

В совісті будиться обов'язок приректи, що ці глибокі ідеї — по своїй змозі — будемо передавати другим, бо в них бачимо рятунок для людства, а тимбільше для українського народу.

МИКОЛА ФОМЕНКО

Може декому із ширшого загалу українського громадянства на еміґрації доводиться вперше почути ім'я Миколи Фоменка, знаного на Україні українського композитора та диригента, автора багатьох романсів, пісень та інструментальних творів, який вже від півтора року перебуває в Америці. Може дехто здивується та запитає, чому за увесь час свого побуту на еміґрації композитор не дав про себе чути і не нав'язав ближчого контакту з українською громадою. Річ у тому, що з приїздом до Америки, зараз же в перших днях М. Фоменко захворів важко на серцеву недугу і впродовж цілого року мусів лікуватися, не маючи змоги не тільки працювати, але й нікуди виходити. З хвилиною, коли стан його здоров'я значно поправився, він повернувся назад до творчої праці і в скорому часі ми матимемо змогу ближче з ним познайомитися на його авторському вечорі, що відбудеться в Літ. Мист. Клюбі у Ню Йорку, у п'ятницю 24 квітня ц. р.

Микола Фоменко народився 1894 р. в Ростові н/Д. Закінчивши в 1929 р. музичну консерваторію в Харкові, віддався цілком творчій праці, працюючи у всіх майже формах музичного мистецтва, від опер та симфоній починаючи, а кінчаючи маленькою пісенькою. Тематика його творів побудована на народній пісні і з цієї бездонної скарбниці українського фолкльору вибирає Фоменко щораз то кращі перлини, оформлює та опрацьовує їх, даючи нам прекрасні зразки своєї музичної творчости.

Незабаром вийде друком, накладом музичного видавництва „Сурма", збірка творів на фортепіян, які М. Фоменко написав вже тут в Америці при кінці минулого року, п. з. „Фортепіянові фраґменти".

Характеристична риса, що ціхує творчість М. Фоменка, це безупинне шукання за новими засобами вислову, як також його змагання виявити усі властивості українського творчого духа та тим самим причинитися до збагачення в першій мірі української, а дальше загальної музичної культури.

І. Недільський

ДМИТРИК ЗНОВУ ПРИ ФІЛЬМІ

Д-р Г. Ґ. Скегар з Голівуду повідомляє нас, що Креймерс Індепендент Фільм Студіо в Голівуді підписало контракт з Едвардом Дмитриком (українським фільмовим директором) на вироблення нової фільми під назвою „Кейн Мютіні" (The Caine Mutiny).

Недавно тому амер. уряд оскаржував Дмитрика, що він належить до комуністичної партії. При другім свідченню, Дмитрик заявив, що він ніколи не був комуністом з переконання, а був втягнений до партії обставинами, в яких жив. Але швидко побачив, що він зовсім не погоджується з комуністичною ідеологією. Амер. уряд був переконаний, що Дмитрик правду говорить й тому позволено йому повернутися до фільмового діла в Голівуді з повною платнею 328 долярів денно та всіма іншими привілеями.

„МИСТЕЦТВУ І ГРОМАДІ"

Під таким заголовком вийде незабаром з друку книжка присвячена пам'яті померлої минулого року в Дітройті, видатної театральної артистки і громадської діячки, Ю. М. Шустакевич. Книжка написана в дуже живій формі професором М. Дольницьким на підставі архівних матеріялів, які зберігаються в чоловіка Покійної, М. Шустакевича, директора українських радіопрограм у Дітройті. Книжка буде багато ілюстрована та видана на гарному папері як пам'яткове видання і напевно зацікавить широкі кола нашої читацької громади. (К.)

„ДО ВАШИХ МИ МОГИЛ ПІДЕМО ПОВНІ ВІРИ..."

Стрілецькі могили на горі Маківці в Карпатах притягали щороку великі маси прочан, не зважаючи на всі труднощі, перешкоди й переслідування з боку польської поліції. Ці прощі до стрілецьких могил припинив тепер новий ворог.

Михайло Савчин

МАКІВКА

Дня 28 квітня 1953 р. минає 38 років з дня славного бою Українських Січових Стрільців на горі Маківці. — По трагічній поразці армії за гетьмана Мазепи 1709 р. під Полтавою, це був перший більший і переможний бій українського війська з московським окупантом України. — Бій на Маківці, це новий стовп в історії визвольної боротьби, це символ відновлення тої боротьби за волю і незалежність української землі. Значення цього бою глибоко відчув ввесь український нарід. Тому зрозуміло, що Маківка на Західній Україні стала всенародною цінністю і місцем прощі, куди рік-річно, в часі Зелених Свят, тисячі і тисячі наших людей, особливо молоді, нераз десятками, а то й сотками кілометрів, спішили поклонитися тіням борців-героїв, що впали за волю України. Це були найкращі живі квіти з усіх закутин Західної України, що стелилися тоді довкруги високого дерев'яного хреста. І, в часі панахиди, падали на коліна ці наші квіти — наша молодь і щиро сердечно молилися за Україну, за її героїв. Просили в Бога ласки стати гідними їх наслідниками, коли Земля Рідна й їх покличе на оборону. І тоді, у спільній щирій молитві, йшло найглибше єднання молодих душ. Складалися обіти і присяга бути вірними, аж до жертви крови і життя для одної великої ідеї. І тисячі, тисячі дорогоцінних, викинутих вдячним серцем перлин, блискали тоді на квітах, метеором злітали і незліченними бризками падали, змішувалися з застиглою кров'ю героїв і разом топилися у святій нашій землі...

Такими величними сценами маніфестувала наша молодь свою глибоку пошану і вдячність Маківським героям, маніфестувала своє ідейне виховання, в якому неоцінену ролю відіграла і наша безсмертна Маківка.

Сьогодні, жахлива, жорстока дійсність на наших рідних землях. Нарід наш придавлений важким тягарем життя, пхнутий поза межі людського болю і страждання, мучиться в залізних обіймах сатанічних сил і не має ніякої змоги маніфестаційно виявляти свої почування до героїв Маківки. Свідомий сили, яку там поховано, той самий ворог — хоч і в іншій уніформі — з яким наші УСС 38 років тому звели славний і переможний бій, сьогодні добре береже усіх стежок і доріг, що ведуть до могили на Маківці. І, вже від кількох років — на Зелені Свята не з'являються там колишні і нові прочани... Здогадно не стоїть вже під самим хрестом, у ці дні, і той, усім колись знаний, сивий як голуб, постійний прочанин з нашої гуцульської верховини. Тямлю. В одній руці крисаня, у другій топірець. Збиточний вітер грався його довгим, срібним волоссям, кидав ним на всі боки, ніби намагався переконати громаду, що це не пам'ятник, не різьблена імпозантна статуя, а жива, відчуваюча людина... Притулений до хреста, майже без руху, годинами вистоював з гордо піднесеною головою і тільки очі в його глибоких западинах дивним блиском блистіли-цілували похилені квіти, що на колінах молилися за його сина... за Україну.

Тепер в річницю цього славного бою, на горі Маківці, наче на горі Голгофі, — самітно стирчать розпростерті рамена хреста. І не горять довкруги їх ночами традиційні Маківські вогні. Не плачуть під небозводом, втомлені далеким летом стрілецькі „Журавлі". Не гартують молодого серця бойові стрілецькі пісні. Тугою стружені, сумують і ліси і гори й у снах недоснутих, у мріях недомріяних, сплять воїни наші в камінній молитві вічности...

Незабутні наші Друзі, наші Побратими! 38 років пройшло з часу того бою, а я і досі бачу Вас серцем. А я і досі чую ту пісню, що її Ви з таким розмахом на своєму останньому марші, тоді так радісно співали: „Нема в світі кращих хлопців, над січових добровольців. Як ідуть в бій то співають, і зі співом умирають..." І веселі, здавалося безжурні, наче на весілля, йшли на кривавий тан... А потім? Потім знялася пекельна буря. Загрохотіли смертоносні громи. Небо загорілося вогнями. І в куряві заліза і крови гартувалася міць новітнього українського вояка... А коли вже стихла буря і 39 молоденьких УСС поклали у спільну могилу, то в тихому пошумі одвічного бору, горем напоєна пісня несла свої жалі, свою скаргу: „Летіла куля через гору, тай ударила у грудь мою..." І тихий карпатський легіт, наче рідна скорбна мати, так ніжно, так пестливо заколисував героїв до вічного сну... 38 років пройшло з того часу, а здається, що це було так недавно, що це було вчора. Бо чую, як плачуть останні акорди прощальної пісні і чую як тужно, як жалібно ліс шумить...

Далеко ми тепер від Тебе, Земле наша рідна. Далеко ми тепер від Вас, незабутні наші Друзі! Простіть, що у час цей лютий, ми розбіглися світами і сиротою залишили Вашу спільну святу могилу. Ні, ні! Ми не залишили її. Вона з нами, у наших серцях. А там, біля Вас, — виховані Вашим світлим, безсмертним прикладом, — вірні зложеній на Ваших кістках присязі, залишилися нові борці, нові герої, що прийшли Вам на зміну. І тепер, по карпатських зворах, по балках опущених, по степах і ярах України, знову несеться бойова пісня нових залізних наших вояків: „Гей, гей Україно! Добровольці йдуть шляхом..." Йдуть і йтимуть так довго, поки гомін волі, гомін могутньої воскресної пісні не понесуть тисячолітні розкуті вже дзвони святої Софії і св. Юра по всій широкій українській землі. А тоді, як день цей ясний прийде, як Україна наша світ причарує піснями волі, тоді, віримо, що на колишньому Маківському побоєвищі, де так жертвенно впали бризки шляхетної крови, де 38 років тому під небо палали подібні вогні, на тому побоєвищі виросте небачена ще там тривка, величня будівля; стане достойна Вашого чину святиня вічної слави — української зброї. І золотом щирим, золотом вічним ясні́тимуть там Ваші відважні **Імена. Імена** 39-ти Побратимів наших безсмертних Січових Стрільців.

А покищо:

...„Спіть хлопці, спіть!
Про долу-волю тихо сніть,
Про долю-волю Вітчини, —
Чи ж можуть бути кращі сни?
Спіть, хлопці, спіть!.."

Ів. Керницький

„СТАРА ГАЗЕТА"

(Новеля)

Була година 1:30 по полудні і Блекі, розуміється, вже стояв на своїй стійці, на схрещенні Бродвею та 14-тої, біля дротяного кошика на відпадки. Зрідка, в тій порі дня, вискакували з горла підземки подорожні, кидаючи мимохіть до смітярки читані, або й нечитані газети. Тоді Блекі схилявся над кошиком, а його закостенілі пальці шелестіли лахманами паперу: починався його робочий день...

Як більшість мешканців Метрополії, Блекі балакав наголос сам до себе. Сам себе переконував і сам собі перечив, ділово розмахуючи руками, згідливо, чи заперечливо потрясаючи головою.

— Що за публіка тепер завелася, Ісусе-Христе! Ніхто не читає поважної преси! Кожний летить на дешевий хлам, на сенсацію та кримінальну блекотину. Гм, так, ви не вірите?.. Будь ласка, прошу: „Кур'єр", „Геральд", „Вечірні Новини"... А де „Таймс" або „Трибуна"? Невже не знайдеться хоч одна інтеліґентна людина, що кинула б до кошика „Трибуну"?

Блекі гірко посміхався і в парі з тим ритмічно подзвонював почорнілими пльомбами. Сказати правду, йому там зовсім не було до сміху: холодний, докучливий вітер прошибав його до кости і вже надносив від сторони Гудсону сніговий гураґан, бо надворі зробилося цілком чорно. Прохожі пробігали бігцем і щезали в брамах, у дверях ресторанів, западалися в підземелля собвейних ліній. Блекі втиснув свою миршаву постать в підшитий вітром плащик, а задубілі руки запхав аж під пахи і крав звідтам, крав у себе самого, останні крихти тепла, які ще збереглися в його тілі. Як родовитий нюйоркчанин він зносив досить стоїчно вибрики химерної, весняної погоди, з якої, зрештою, славилось його Місто. Натомість більше хвилював його цей факт, що дзиґар на вежі Едісона показував годину 1:40, а містер Ріджвуд все ще не виходив із ресторану.

Від добрих пару років між ним і містером Ріджвудом існувала тиха, неписана умова, щось на зразок джентлменського договору, контакт споріднених душ. Точно 5 хвилин по дванадцятій містер Ріджвуд спускався елевейтором з десятого поверху Будинку Лінколна, де були бюра багатої, мільйонерської „Люкс-Компанії". Містер Ріджвуд займав тепер пост головного менаджера цієї фірми, але Блекі пам'ятав ще ті часи, коли містер Ріджвуд був тільки асистентом головного менаджера. Однак, як тоді, так тепер, містер Ріджвуд, завжди елеґантний, енерґійний, усміхнений містер Ріджвуд точно 5 хвилин по дванадцятій з'їздив елевейтором на-низ і йшов на полуденок до ресторану „Амбасадор". Коло будки сліпого ветерана Оскара зупинявся на момент і купував „Трибуну". Очевидно, Блекі також уже стояв коло будки, стоячи у приличному віддаленні від купуючого „Трибуну" містера Ріджвуда, все ж таки не так далеко, щоб містер Ріджвуд не міг його не запримітити та обмінятися з ним завжди тим самим, дружнім помахом руки, тією самою усмішкою, значіння якої розуміли тільки вони оба, втаємничені.

Після того містер Ріджвуд щезав у скляних дверях ресторану, а в годині 1:30 виходив назад. Переходячи попри будку Оскара, зложену в двоє „Трибуну" злегка, непомітно спускав до кошика тоді, майже рівночасно, простягалася по неї рука Блекі, так, що хребти їхніх долонь ледве не торкалися одна одної, тільки очі дивилися тоді в противні сторони, якби себе виминаючи...

Зрештою — це тривало один мент, відламок секунди.

З газетою в кишені Блекі завжди почував себе якось надзвичайно, сливе торжественно; це було таке почування, ніби він щодня, в цій хвилині, відроджувався, як той Фенікс, із попелу нікчемности, до нового, кращого життя, ніби двигався високо вгору з найвищого щабля суспільної драбини.

Коли надворі було холодно, або падало таке свинство, як сьогодні, Блекі йшов просто до Публічної Бібліотеки на Другій Евню, де мав своє місце до читання, а, радше, до хитро маскованого дрімання. Тут його вже знали і толерували, то значить — ніби не помічали. Блекі сідав собі в куточку, коло кальорифера (на якому так часто сушив свої перемоклі скарпетки) і починав студіювати „Трибуну". Але тепло кальорифера й особлива бібліотечна атмосфера безруху і затишшя діяли на нього запаморочливо, наче насонні порошки, і Блекі хоч-не-хоч починав куняти. Насправді, він не хотів спати і страшенно соромився тієї слабости своєї натури. Навіть дрімаючи, намагався з усіх сил не заснути, тим більше, що тоді котрійсь із секретарок могла прийти фантазія — випросити його з читальні.

Тому, саме, Блекі не любив читати „Трибуну" в Публічній Бібліотеці. Зате ж це була для нього велика радість, справжнє свято на душі, коли в погідний соняшний день весни, літа, чи осени він мандрував собі з газетою під пахвою до Парку! Треба було тоді бачити його, як він хвацько, по-ковбойськи перебакиривши капелюха, весело розмахував „Трибуною", всміхався до закоханих пар на лавочках, до мамок з немовлятами і смішно підстрижених собачок, здоровкався з продавцями мороженого окликом „Гай, чіф"! — і жвавим кроком поспішав під пам'ятник Петра Стайвезента, де в півтінку гилястих кленів стояла „його" лавка.

Цей куток був вийнятково вільний від інвазії закоханих та дитячих „тачанок", а засідали тут, переважно, і відпочивали по трудах життя „емерити" на подобу нашого Блекі. Коло їхніх ніг танцювали вивірки та копичились галасливою, сорокатою хмарою голуби. Блекі не любив вивірок, вони нагадували йому щурів з додатково пришпиленими патлатими хвостами, а поява щура викликала в нього велике обмерзіння, бо йому зараз виринав перед очима його нічний притулок. Зате з голубами Блекі дружив. Він завжди мав повні кишені недоїдків, шкоринок з хліба, що їх дбайливо визбирував зі столів по дешевих трахтирах на 3-тій Евеню, а потім, у Парку, кормив ними своїх крилатих любимців. Робив це з великою насолодою, втикаючи крихти хліба в їхні пажерливі дзоби так ніжно, як молода мати кладе „смочка" в уста дитинки. Звичайно ці самі недоїдки ста-

(Закінчення на стор. 4-тій)

І. Шуварська

БУРЯ

Вітер і блискавки. Лляв дощ. Надходила ніч.

В хаті коло лісу вікна були освітлені слабим матовим, майже червоним світлом нафтової лямпи. Загавкав на ланцюгу пес, почулись хлюпаючі по болоті кроки. До дверей хтось застукав. Властителька хати, старша жінка, піднеслась з фотелю і положила робітку на стіл. Чоловік її, піднісши очі з газети, глянув здивовано на неї. „Не чув, чоловіче? — Хтось стукав!" — „Чекай, жінко, то може я . . ." — „Ні, ні! — сиди, сиди! — Я піду." Хтось нетерпляче стукав. „Зараз, зараз, — вже йду!"

Відчинила. На порозі стояла, загорнена з головою у плащ, постать. „Хто б ви не були, бачу ви людина, — заходьте." Постать переступила поріг, скинула мокрий плащ і господиня побачила перед собою гарну молоду дівчину. „О, а ви звідки! — Чи куди в таку погоду?..

— Чи тут у вас мешкає пан Кам'янський?

— Так, він тут мешкає . . . Але ви хіба не до нього?!

— Я хотіла б його бачити. Чи він вдома?

— А як жеж, — не чуєте? — Це ж він бурю компонує!

— Що це значить?

— Це значить, що як тільки почуються непевні звуки на фортепіяні, з його кімнати, а потім над головами нашими неспокійні кроки і знов звуки, які наче самі себе шукають, то відразу й знаємо: Ага, буря буде . . . Так і сьогодні . . . Не знаю навіть, чи не надаремно ви прийшли, — він під час бурі нікого не пускає до себе . . .

Зверху почулись могутні фортепіянові акорди. Зараз же блиснуло і загриміло несамовито. Жінка притулила бліду і перелякану дівчину до себе. „Свят, свят, свят! . . — Знаю, що говорю щось несотворене, але кажу вам, нераз таки вірю, що він викликує бурю. Не можу зрозуміти, що ви мали відвагу у таку погоду, та ще й у ночі, бігти до лісу на те, щоб побачити того дивака . . . Припускаю, що маєте йому щось важкого сказати . . .

— Може, — збентежено відповіла дівчина і тривожно глянула на сходи, що провадили нагору, звідки зливалась музика.

— То йдіть, спробуйте своє щастя, — розвела руками господиня. — Може він вам відчинить . . . Та хіба, що не замкнеться перед такою гарною дівчиною. То вже зовсім був би безнадійний дивак . . . Він вас знає?

— Знає.

— То по голосі пізнає.

— Думаю.

— То йдіть з Богом, заборонити вам того не можу . . . Хоч і кортить мене дуже не пустити вас до нього.

Дівчина знизила плечима й пішла. Піднеслась по сходах і застукала тихо до дверей, за якими панувала тепер глибока тиша. Ніхто не відзивався. Дівчина ще раз застукала і шепнула:

— Ярославе, це я! . . — Відчини, Ярославе! . . Це я . . .

До дверей зблизились нервові кроки й перед дівчиною з'явився високий, сухий мужчина. Чорне, розтріпане волосся густо прикривало його трохи зашироку голову, темні очі кинули гнівний зір, а не зовсім рівно прорізані, великі уста, готові були промовити щось не добре. Та нараз зложились в дивну усмішку, що могла бути так само іронічна, як і радісна, так само садистична, як і ласкаюча.

Блискавка освітила кімнату, грім стряс хатою. Чоловік відвернувся від гості й кинувся до фортепіяна.

Господиня, слідкуючи знизу за подіями нагорі, відчула на собі гусячу шкіру: Брр, відразлива істота!

На горі замкнулись двері. Дівчина, здержуючи віддих, переступила поріг і, не відходячи від дверей, дивилась на чоловіка, що, цілий світ забувши, схилявся над фортепіяном. Його тонкі довгі пальці ховзали по клявішах. Він був злегка горбатий, цей музика.

Дівчина не переставала дивитись на нього. Він скінчив гру і, записавши кілька нот на папір, опустив руки. Здавалось, хотів собі щось пригадати. Дівчина підійшла до нього. Ходіла торкнутися його рамени, та в ту хвилину перервалось чорне небо, кидаючи стрічку незвичайного світла, і вона, перелякавшись, впала перед мужчиною на коліна і в його руку сховала лице. Він положив вільну руку на її голову.

— Я й забув, що ти тут! — промовив і в голосі його тремтіла радість, і розпливалась теплота.

— Я боялась за тебе, — відповіла дівчина, коли її обличчя підніс до себе.

— Як добре, що ти за мене боялась! Дякую тобі. Він погладив її по чолі, відхиляючи з нього жмут вогкого волосся.

— Ярославе, я тебе кохаю . . .

Він обережно притулив її до себе:

— За себе ти забула, за себе не боялась . . . Бо, коли ідеш до мене, то ти і не повинна нічого боятись. Нехай і світ валився б, але ти ідеш до мене і тобі нічого не станеться. Ти будеш щаслива, така щаслива, як ще ніхто не був.

— Я знаю, Ярославе!, — очі її довірливо дивились на нього. — Ти неосяжно великий!

— Сядь тут і відповідай на мої питання.

Дівчина послушно сіла на медвежу шкіру, що лежала на підлозі. Він положив руки на клявіші . . . Одна хвилина глибокої мовчанки. Пальці побігли по клявішах, до вікна припав блискавкою освітлений, мов зацікавлений радісно-бравурною грою, ліс, і грім якось весело покотився в ніч.

— Ти мене вітаєш, Ярославе! — Він потакнув головою і з-під рук його полилась тепла, схвильована мелодія, і в ній тремтіло велике питання.

— Ти ж знаєш, що я тебе люблю!, — шепнула дівчина. Музика відкинув голову і замкнув очі. Тужливим ручаєм потекла мелодія, неначе кудись кликала, кудись рвалася.

— Ярославе, на твоїх міцних крилах полечу з тобою у той далекий край!

Вітер вив, немов кликав летіти.

У музиці тремтіла незалежність особистости . . .

— О, Ярославе! Без тебе, — лишившись без тебе, — я умру.

Клявіші залились сміхом.

— Чого ти смієшся, коханий мій? — перелякалась дівчина, і обвівши руками його коліна, притулила до них гаряче лице. — Я ж тебе люблю!

Святочно увірвалась музика. Він підніс її личко і поцілував щасливо всміхнені уста. Та похопившись, відштовхнув її від себе.

— Чого ти обманюєш мене і себе? Скрикнув. Як ти можеш любити горбатого каліку?

— О, як ти можеш сумніватись в моїй любові?, спокійно дивилась на нього.

— Що ти знаєш про любов?!

— Я її відчуваю.

Буря стихала. Гриміло вже далеко. Руки музики поклались на фортепіян, — назустріч спокою, який приходив у світ летіла туга, а під нею клекотів ручай щастя.

Але щастя дівчини вже було затроєне понурістю відгомонілої музики.

— Цей твір називатиметься „Буря", — промовив, опускаючи руки на коліна.

— Ні!, — скрикнула дівчина. — Їй пригадалась осторога господині, і вона скочила з підлоги. Мужчина глянув здивовано на неї. Побачивши переляк на її обличчі, всміхнувся і простягнув до неї руки. Та дівчина вже бачила іншу людину. Перед нею сидів чарівник. Уста його тягнулись від уха до уха, очі зливались в одне, на голові творився праліс з густого чорного волосся, а за ним підносилась гора-горб . . . Руки його, немов кігті, от-от обіймуть її.

— Не руш мене! Лиши мене! Ти страшний, я боюсь тебе!, — верещала дівчина, і посувалась назад, все дальше від кігтів, що помалу до неї зближалися. Втікала, не оглядаючись.

— Він страшний, я боюсь його!, — почув він з долини її голос.

— А я вам хіба не говорила?! — Він же ж і бурю викликає.

Це була відповідь господині; та дівчина, мабуть, не слухала вже її. Двері внизу стукнули.

З гори почувся сміх, а за хвилину ридання. Та ніхто не йшов розрадити нещасливу людину.

З МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ

З ДІЯЛЬНОСТИ ЛІТЕРАТУРНО - МИСТЕЦЬКОГО КЛЮБУ В ДІТРОЙТІ

„Молодший брат" ЛМКлюбу в Ню Йорку — Український Літературно - Мистецький Клюб у Дітройті, не дивлячись на свою юність (існує несповна один рік) може вже почванитися гарними успіхами в наладнанні культурного й товариського життя м. Дітройту. Під деяким оглядом міг би і засоромити свого „старшого брата" в Ню Йорку. Зокрема коли мова про дуже активну Музичну Секцію, якої головними пружинами є такі заслужені піонери нашого музичного життя на еміґрації, як дир. Богдан П'юрко і д-р Василь Витвицький. Це ж, саме, дякуючи стараням тієї Секції відбувся 1 лютого ц. р. в Дітройті Перший Симфонічний Концерт нової української музики під дириґуванням дир. Б. П'юрка, у виконанні Дітройтської Симфонічної Оркестри.

Низку цікавих імпрез дала, вже в цьому році, Секція Письменників і Журналістів. Відбулися авторські вечори запрошених авторів — Уласа Самчука, Докії Гуменної та Івана Керницького, при численній участи та помітному зацікавленні місцевої Громади. З місцевих сил активну участь в роботі Секції беруть д-р Софія Парфанович, ред. Юрій Кошельняк, проф. Мирон Дольницький, поети Веретенченко, Карпенко - Криниця, гуморист О. Зазуля та інші. Багато часу, енергії й доброї волі присвячують Клюбові невтомний голова його Правління, ред. Михайло Бажанський і секретар Микола Климишин. По театральній лінії жертвенно співпрацює з Правлінням артистка Катерина Кривуцька. Праця в телевізії та інші зайняття не дозволяють активніше включатися в клюбову працю відомому нашому мистцеві, проф. Є. Козакові. Все таки під його головуванням відбулася 1 січня ц. р. перша Конференція творчих сил дітройтської округи, а друга така конференція заповіджена на 1 червня, теж під проводом незрівняного Ека.

З інших імпрез, що відбулися впродовж перших місяців ц. р., слід відмітити: вечір, присвячений творчості Лесі Українки, при співучасті ред. М. Бажанського, арт. Кривуцької і дир. Б. П'юрка; доповідь д-ра М. Климишина про творчість Богдана Лепкого; доповідь проф. Дольницького на тему: „Україна як географічна індивідуальність"; і, врешті, перший вечір з циклу „Літературна творчість Радянської України", що відбувся в неділю, 12 квітня, і в якому взяли участь: Ол. Веретенченко, Ю. Кошельняк, а в концертовій частині пані: Ірина Решетилович та Лідія Кошман.

Підготовляються на дальші вечори з цього циклу (поезія і проза), збірний виступ поетів і письменників Дітройту у Віндзорі (Канада) та відкриття посмертної виставки образів Василя Кричевського (буде „позичена" з Ню Йорку).

В цілому УЛМКлюб у Дітройті нараховує около сотні зорганізованих членів і стільки ж, приблизно, „незорганізованих" прихильників, в тому поважний відсоток наших лікарів та інженерів. Замість наших „п'ятниць" Дітройт має свої „суботи" (а часом „неділі"), що відбуваються в гарно і справді по-клюбовому влаштованих залях Інтернаціонального Інституту при Кірбі стріт (к.)

НОВА ПРАЦЯ РЕЖ. ДЕСЛАВА

Мадрід. — Український кінорежисер Євген Деслав, що в роках 1951 та 1952 був одиноким українцем на Міжнародних Кіно - Фестівалях в Каннах, Венеції та Льокарно, працює тепер в Мадріді для американської телевізії.

Перший телефільм Євгена Деслава „Барсильонська циганка" з Кончитою Ледеемою та знаним Тореро Маріо Кабре в головних ролях вже закінчений і піде він на американських теле-екранах в місяці травні.

Степан Федорівський

БРОНЕПОТЯГ

Дзявкнув ключ у замку. Важкі двері повільно відчинилися. У камеру ввійшла людина. В почорнілому, густо вкритому заростом обличчі, ледве світилися очі. Людина тремтячими ногами ступила два кроки й важко впала на підлогу.

Гусан Облий стрибнув із нар.

— Води! — промовив до Погребнюка.

Той підійшов до вікна. Зачерпнув з череп'яної миски чашку води.

Гусан Облий дерев'яною ложкою розважив зуби: — „пий!"

Людина ковтнула води, змученим поглядом провела по камері й пошепки промовила „дякую, товариші . . . спати . . ."

Два дні й дві ночі не ворухнувся, не розплющив очей, лежав трупом.

Вранці надзиратель подав в'язням чай та порцію хліба, зневажливо запитав: „спить? Нехай відпочиває!"

Після ранішнього чаю Гусан Облий старанно витрушував із кишень протертої капітанської шинелі залишки махорки. З козирка червоноармійського шолому витягнув рудований картон, відірвав тоненький шар і завинув у нього крихітки махорки. Цигарка готова.

Сидить, підклавши під себе ноги, затягнувся димком та задоволено поглядає випукло - чорними очима на Погребнюка.

— Харош отдих, душа любезний. Сталін за двадцятирічну службу нагородив.

Погребнюк поглянув добродушно сірими очима: — Чи ж вартий ти кращої нагороди? Хоч би шпигував на користь солідної держави, а то для такої Туреччини.

— Кожному своє. Ти. по-сусідському полякам, я как азербейджанец — туркам.

З цими словами Гусан Облий спритно зістрибнув на підлогу, загнув свого шолома і, наслідуючи муллу, молився по-мусульманськи, босими ногами танцював знаменито кавказького шаміля, а закінчував свій виступ українською народною піснею „копав, копав криниченьку".

Його глядачі були — два в'язні, третій незнайомий у непритомному стані.

— Хорош мой українскій жена. Красивий лице, довгий волос, очі сінії, біла-біла грудь. Жена навчила мене цю пісню".

На третій ранок незнайомий поворухнувся, застогнав, обвів очима брудні стіни камери і поглядом зупинився на залізних гратах вікна:

— Ох, і пече. Де я?

— Не хвилюйся, душа мій, — харошій санаторій — промовив Гусан Облий і підійшов до незнайомого.

— . . . Я із Гульська. Це вже шостий місяць. Мій слідчий Дементєєв увесь час домагається ствердження від мене, що я був у банді Петлюри. Про це вже я ствердив підписом. Думав швидше піде справа та й відправлять мене в Сибір. Та . . . воно не так легко попасти на Сибір. Тепер домагаються . . ., щоб я видав моїх товаришів . . . Товаришів я придумав, але їх давно вже немає живих, а от про зброю . . .

Схилив голову і заплакав:

— На одному допиті, я сказав слідчому, що після громадянської війни у своїй клуні сховав бронепотяга. Слідчий написав протокол. Я підписався, а на другу ніч мене викликають знову . . .

— Ти, бандитська мордо, сміятися будеш із сталінських чекістів, — крикнув слідчий.

— Та чого ж сміятися, ви ж хотіли, щоб признатися про зброю та я і пр . . .

— Як ти міг сховати бронепотяга в клуні? — тай почали мене тренувати. Так підкидали ударами чобіт, що я літав від стіни до стіни.

Довго тішився тренуванням, а тоді посадив на стілець та й каже: — Говори правду. Говори про таку зброю, яку ти міг сховати.

— Заховав, — почав я оповідати, — у своєму саду десять ґвинтівок та кілька тисяч патронів. Це все змастив оливою, клав у сриньки та закопав.

Слідчий прояснився на обличчі правдоподібним зізнанням і написав протокол. Я підписався й мене завели у камеру. На другу ніч викликають. Садовлять мене в авто поміж енкаведистами. Авто біжить знайомими шляхами, в'їжджаємо в село і до моєї хати. Жінка почула гуркіт машини — вийшла. Вибігли заспані діти. — Отут, — кажу, — під грушею.

Вони копають. Вирили таку яму, що авто сховається, а скринь із зброєю немає. Вони до мене: — Показуй місце, не жартуй . . .

— Та я помилився. Давно це було. Стривайте. Не під грушею, а під яблунею.

Вони знов копають, а я сиджу в авті та розглядаю свій город, може — востаннє. Пройшло вже годин зо три.

Літня ніч коротка, зорі поблідли, проясняється небо й заводиться на ранок. Вони до мене.

— Де зброя, сукин син?!

— Не маю ніякої зброї. Я ж так . . . побачити жінку, дітей . . .

Енкаведисти, злючі — презлючі — посідали в авто та назад до міста . . .

— То це тебе так провезлі на бронепоїзд? Тяжкий бронепоїзд, душа любезний, — проговорив Гусан Облий і тихою ходою пішов шаміля.

„СТАРА ГАЗЕТА"

(Закінчення зі стор. 3)

новили одиноке „менью" його власного обіду, але частенько Блекі, зачитавшись в якомусь цікавому „едиторіялі", затрачував відчуття дійсности до такої міри, що роздроблював голубам всю містоту своїх кишень. Коли ж, накінець, спам'ятався, то, хіба, для того, щоб з тихою меланхолією констатувати, що йому самому не лишилося ні шкоринки.

— Об'їли ви мене, боми, — казав тоді до любимців і пестив долонею їхні гадючковаті шийки. — Покористувались нагодою, що я зачитався в статтю містера Ліпмана і стеребили три кишені апровізації. Та я не маю до вас жалю за ваше обжирство, але завжди картатиму вас, що не вмієте пошанувати достойної лисини першого губернатора нашого стейту! Якже ж можна виправляти такі непристойності на голові основоположника Метрополії? . .

Блекі мав вийнятковий пошанівок до губернатора Петра Стайвезанта, цього хороброго „Срібного Цвяшка" на дерев'яній нозі, який, маючи всього сто вояків залоги і пару старих пукавок, не завагався поставити чоло гордій Фльоті Його Королівського Величества. Блекі порівнював геройську поставу оборонця Нового Амстердаму з жалібним квилінням про „мир за всяку ціну" різних пацифістів на сторінках тої ж таки „Трибуни" і йому ставало соромно за його велику націю, так соромно, що він готов був заплакати!

— Наші предки, узброєні в луки і самопали, завоювали цей континент і збудували наймогутнішу в світі державу! А ви, йолопи, маючи атомові бомби і ракетові літаки, готові її запропастити! — докоряв він авторам пацифістичних статтей і тремтячим від нервозности п'ястуком стукав по газеті.

Тоді голуби спурхували з лавки, з його колін та рамен, з дірявого капелюха, підлітали трохи догори і сідали купою на відлите з бронзи погруддя губернатора. Блекі зривався з лавки зараз за ними, в очайдушний спосіб махав газетою і капелюхом, пробуючи зігнати голубів з пам'ятника, але крилате братство ані трохи цим не бентежилось, зрештою деякі куняючі на сусідніх лавках побратими, піднімали голови й легковажно посміхалися в його бік, і Блекі, зніяковілий та розгублений до краю, сідав назад на своє місце, відвертався спиною до пам'ятника і поринав із головою в „Трибуну".

Тоді ним оволодівало оце дивне, тривожно-радісне почування: ховаючи в серці щирий пієтизм до закованої в бронзу історичної фігури, Блекі одночасно відчував десь, на дні душі, тремтюче, внутрішнє вдоволення з того, що він сам ніколи не перейде до історії Америки та не матиме в міських парках пам'ятників, на яких воркують голуби і під якими собачки сходяться на рандевулі. Ствердження того факту дало йому хоч цю єдину сатисфакцію в його нікчемному існуванні і тоді його серце щеміло з тихої радости, що він така нікудишня, така нікому незнана й непотрібна істота, і так йому з тим добре!

. . . На згадку про читання в Парку в ясні, погідні дні, бідолашне тіло Блекі затрусилось, як від пропасниці! Від Гудсону хлинуло на нього потужним подмухом, протинаючим кожню костомашку, і він мусів зачепитися пальцями за вінця дротяного кошика, щоб хуртовина не вхопила його та не понесла з водою по ринштоці, як лушпиння з помаранчі, або стару газету. Даремне відвертався плечима до вітру, даремне ховав лице в дряний комір — льодова каша сікла його навскоси і простовіч, краяла шкуру, ніби товченим склом і зараз таки топилося, заливаючи потилицю струями холодного дощу.

Блекі звів заліплені снігом очі на вежу Едісона і ствердив, що добігало десять хвилин першої. Містер Ріджвуд все ще не виходив із ресторану „Амбасадор". І тоді Блекі заломився духом, не витримав і заплакав — з жалю до м-ра Ріджвуда:

— Чорти пірвали б твого батька! — лаявся в голос, розтираючи під очима теплі сльози, змішані з льодовою кашою. — Ти собі там сидиш, при чарці портвейну, і тобі десь не гримить, що тут людина качаніє з холоду, дожидаючи тебе, як божого змилування. Тобі не хочеться зробити мені хоч цю одну ласку — жбурнути під ніс прочитану газету, мов собаці кістку . . . Ну, бо ти велика шишка в індустріяльному світі, великий бос і менаджер, а я, для тебе, сміття, ганчірка! . . Так скажи мені, великий пане-босе, чому тебе вже двадцять хвилин немає там, коло твого директорського бюрка? Твій песячий обов'язок каменіти там, керувати справами компанії! А тебе немає, бо ти собі сидиш коло бари і романсуєш з підмальованою мавпою! . . Отакі ви всі, панове менаджери, слиняві мазунчики, пройдисвіти прокляті! Ваші батьки-чорнороби починали від продавців газет та чистіїв чобіт і лишили вам мільйонерські фортуни, а ви їх проциндрасте з дівками по кабаретах! Трястя на ваші голови! . .

Якби комусь прийшла тепер охота пристанути на хвильку та прислухатись до Блекової „промови", то він напевно відніс би враження, що це якийсь комуністичний аґітатор вибрав собі таку невдячну пору на вуличний мітинґ. Та це було зовсім не так: Блекові ще ніколи не приходило на гадку перевертати суспільний лад Америки, він, взагалі, не відчував клясової ворожнечі, чи ненависти до багатіїв, зокрема не завидував містеру Ріджвудові його 40-тисячної на рік пенсії, прекрасних покоїв при 5-тій Евеню, чи люксусового авта, ні! — його серце боліло лише за цю єдину кривду, заподіяну йому містером Ріджвудом: що він не кинув йому до кошика старої „Трибуни".

Шарпаний цим жалем і термошений вітром, як самітний-загублений лист серед осінньої пустелі, Блекі викривав тепер із глибини своєї бідної душі ввесь біль там захований і приспаний, а ніколи ще не висказаний. Він кидав на голову містера Ріджвуда найважчі прокльони, бажав йому всіх нещасть і язв єгипетських, а при тому так галасував і так завзято погрожував кулаками, аж стійковий полісмен висунувся з-під якогось закапелка і, насунувши капу непромокального плаща, рушив службовим кроком до нього . . .

В цій хвилині закрутились скляні двері ресторану „Амбасадор" і на вулицю вискочив бартендер Джов, без шапки, в білому, робочому халаті. Розпустив над головою газету, ніби парасолю і загукав до надходячого капа:

— Офіцере, а-гей! Ходіть-но мерщій сюди! В нас випадок! . .

— Що сталося? — спитав полісмен.

— Нещастя: містер Ріджвуд з „Люкс-Компанії" вмер нагло від розриву серця . . .

— — — — — — — — — — —

. . . Оба потім швидко щезли за дверима, а свіжий подмух вітру приніс та поклав Блекові під ноги опущене бартендером на землю, мокре і заболочене число „Трибуни" . . .

Нові Книжки

Роман Завадович. Сойка штукарка і інші оповідання з природи для дітей і молоді. Бібліотека для молоді під редакцією Юрія Сірого. Ню Йорк 1953. Обкладинка і образки П. Холодного. Стр. 54.

Юний читач досі знав Романа Завадовича, як автора численних віршів. Його оповідання та сценічні картинни не звертали стільки уваги, та здасться, вони були й на другому пляні авторової праці. Це виявилося неправильним і доказ цього — остання книжка оповідань Завадовича. Поскільки в деяких віршах Завадовича покутує легкість писання, то в прозу вкладає він більше зусилля, на чому твір виграє.

Авторові вдасться вибрати дійсно цікаві випадки з життя тварин та розповісти про них простою, доступною, теплою мовою. Ніде в книжці Завадовича немає того, що псує більшість з наших дитячих видань, — навмисного знижування оповідання до ніби обмеженого сприймання дитини, або, що, ще гірше, виразної повчальности твору. Повчальність проте є, вона виходить з самого змісту оповідань.

Дитину манить незнане, відмінне від оточення. Живучи в Україні серед цікавої природи, серед тисячних пригод бурхливого життя світових воєн, діти мріяли про зустрічі з індіянами, про мандрування по Міссіссіпі, про ліси Канади й сніги Аляски. Давній побут індіянського племени був краще знаний дитині, як побут найближчого хутора, а про колонізацію американського „Далекого Заходу" вона знала більше, як про колонізацію наших степів.

Дитину, що перебуває поза країною її батьків, можна зацікавити пригодами у рідному краї, так, як колись її батьки цікавилися пригодами у чужих краях. І це робить книжка Завадовича: „Лісами бродять полохливі сарни, хитрі лисиці й очайдушні кабани, полями скачуть зайці в сірих кожушках, хори пташат звеселюють піснями ліси, гаї й сади". Кожне з творіння має своє життя, повне пригод, небезпек, боротьби. Є про що ,оповідати дітям, запханим в каміння рухливих міст, між неживими автами й підземками. І діти, в оповіданнях Завадовича пробувають між живими тваринами, приятелюють з ними й, що найголовніше, обороняють їх в біді. Звірятка за те віддячуються щирою любов'ю і не забувають своїх малих приятелів. І як забути того, хто простягнув руку помочі, коли горобчик ледве дихнув з утоми й переляку, а його налякане серце калаталося в грудях.

Оповідання „Сойки - штукарки" торкається не тільки звірят. Головною постаттю звичайно буває хлопчик. Хлопчик Завадовича, якщо він стане героєм його майбутньої повісти, зможе бути нашим своєрідним „Томом Сосром". Переживання хлопця, що уперше в житті здобув рушницю, чи вирятувався від вовків, цікаві, правдиві й можуть становити тему більшого розмірами твору.

Для того авторові доведеться бути ще суворішим до себе у вислові, уникати різних „робити світло", „необмежено щасливий" та високолетних епітетів, особливо там, де він розкриває свою любов до батьківщини.

Іван К-ий

БІБЛІОГРАФІЯ

Юрій Липа. Призначення України. Друге незмінене видання з 1 мапою і 12 схемами в тексті. Накладом Української Книгарні „Говерля". Ню Йорк, 1953, ст. 308.

Спиридон Черкасенко. Пригоди молодого лицаря. Роман з козацьких часів. Том II. Клюб Приятелів Української Книжки. Книжка 14. Видавець Іван Тиктор. Вінніпеґ, 1952, ст. 144. Обкладинка Мирона Левицького.

Спиридон Черкасенко. Пригоди молодого лицаря. Роман з козацьких часів. Том III. КПУК. Книжка 15. Вінніпеґ, 1952, ст. 176.

Б. Романенчук. Українська мова. Граматичні й правописні вправи для другого року навчання української мови. Перша частина. Филаделфія, 1952, ст. 52. Видає Учительська Громада в Филаделфії. Накладом УКК — Відділу в Филаделфії.

СМІХ — ЦЕ ЗДОРОВ'Я

— Рятуйте! Вбивають!, кричить нападений на вулиці в комуністичному секторі Берліну.

До нього прибігає аґент МВД.

— Чи ж ви не знаєте, що на вулиці не вільно говорити про політику?

— Чи не могли б ви мені сказати, чому продаєте цей новий дім?

— Прошу дуже! Щоб заплатити будівничому, що його будував!

— Синку, глянь тільки но на себе! Під очима синяки, лице подряпане, сорочка подерта. Скільки разів я тобі говорила, щоб ти не бавився з хлопцем нашого сусіди.

— Мамусю! Чи я направду виглядаю так, що бавився тільки з сусідським хлопцем?, врадувано відповів Івась.

Не старайся ніколи знати більше про ті справи, якими цікавиться твій наречений.

— Я зовсім не потребую цього робити, бо він тепер цікавиться тільки мною, — відповіла дівчина.

Літун голосить командантові про свій перший успішний лет над ворожими лініями.

— Були ви трохи подене рвовані?, — питається комендант.

— Ані трішки, відповідає літун. Я був холодний як маринований оселедець.

— Я гадав, що ви трохи нервувалися, коли повідомляли через радіо про 15,000 ворожих літаків на висоті тільки шістьох стіп.

Один дуже діяльний член багатьох наших товариств був вільний одної суботи й неділі. Він роздумував тоді так.

— Я не маю жадних зборів, проб, контроль, засідань і репрезентацій. Я можу бавитися з дітьми, слухати радіопередач, погуторити з жінкою, або й заснути, сидячи в кріслі. Я щасливий, що хоч раз у році можу бути членом такої організації, що називається Родина.

Гість сидів дуже довго і при відході виправдувався.

— Гадаю, що я вам не перешкодив піти вчасно до ліжка.

— Все в порядку! Ви заощадили мені дуже багато. Я не мушу вставати, бо за півгодини вже мушу йти до праці.

ДОСЯГНЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВІДДІЛУ НТШ

(В організаційній і науковій праці).

(Закінчення).

Організаційну роботу проваджено при допомозі засідань Виділу, яких відбулося п'ять (29. III., 10. V., 19. VII. та 15. XI. 1952 і 11. IV. 1953), та численних конференцій Президії. Рішення Виділу вміщувано у Вістях ЕВ, які крім комунікатів, зводомлень і історично - хронікарського матеріялу, принесли резюме всіх 24 наукових доповідей шевченківської сесії (в ч. 1.) та вересневої конференції (ч. 3.). Чужемовні резюме вересневої конференції зредаговані й мають з'явитися в Записках ЧСВВ.

Окремо треба відзначити організацію жалібної академії в пошану спочилого голови Централі проф. д-ра З. Кузелі, яка відбулася 22. VI. 52, з трьома доповідями, які насвітлювали працю й заслуги Покійного.

Незалежно від наукової — дослідної праці провадив ЕВ науково - популяризаторську працю, хотячи в цей спосіб зреванжуватися за моральну й матеріяльну підтримку, що її зазнав від української суспільности у Франції й Бельгії. В цій ділянці праці годиться відзначити, що прочитано в різних місцевостях 46 доповідей проф. Глобенко — 13, проф. Кубійович — 9, проф. Кульчицький — 11, п. Поліщук — 1, доц. Янів — 12). Крім цього провадив під керівництвом доц. Янева працю Український Народний Університет кореспонденційного типу, який закінчив праці над „Вступним курсом українознавства" (26 одноаркушевих популярних друкованих лекцій з шости різних українознавчих предметів). Народний Університет приступив до видавання окремої серії доповідей, призначених на Академії в пошану визначних українців (перший випуск з трьома доповідями з'явився напринкінці лютого 53 і був присвячений пам'яті Т. Шевченка).

ЕВ допомагав адміністративно праці Історично-Філософічної Секції і, заходом і засобами ЕВ з'явились 3 цикльостильні кореспонденційні засідання з 8 науковими доповідями і рефератами більших праць (111 стор. цикльостилю).

Члени ЕВ, згромаджені в сарсельському осередку, допомагали жваво в праці Українського Академічного Допомогового Т-ва, читаючи в рамках улаштовуваних ним Академічних Вечорів 6 доповідей. Крім цього читав проф. Кульчицький дві доповіді на Академічних Вечорах у Мюнхені, а одну (по-французьки) в Т-ві італійсько-французького зближення в Римі.

Огляд праці ЕВ був би не цілком вірний, якщо б його не представити на тлі праці інших установ, які діють на терені Сарселю. Тут годиться відзначити працю Інституту Заочного Навчання (директор проф. д-р О. Кульчицький), який приступив до урухомлення вищих річників на Гуманістичному Відділі (керівник: проф. Глобенко) та видав в Сарселі 3 дальші числа свого „Вісника".

Окремо годиться відзначити працю Делегатури УВУ (директор: проф. д-р В. Кубійович), яка організувала наукову частину Високошкільного Літнього Курсу Українознавства, влаштованого ЦЕСУС-ом (організатор д-р В. Янів). ВЛКУ згромадив 8 викладачів професорів, які прочитали 26 одногодинних лекцій і перевели 9 університетських семінарів, і про нього широко звітувала преса. З ініціятиви членства Делегатури зорганізувано Психологічний Інститут при УВУ спільну наукову конференцію українських і німецьких психологів, яка була поважним науковим і пропагандистичним досягненням. На Конференції прочитано 9 наукових доповідей, одну лекцію читав проф. Кульчицький на семінарі німецького університету. Врешті годиться відзначити, що з рамени Делегатури прочитано низку лекцій в різних університетських осередках, де перебуває більша кількість наших студентів. Читали університетські лекції: в Лондоні — проф. Глобенко, в Льовені — проф. Глобенко (2 лекції) і проф. Кульчицький, в Мадриді проф. Кульчицький і доц. Янів (2 лекції), в Римі проф. Кубійович і проф. Кульчицький (дві поїздки, 4 лекції). В загальному в чотирьох університетських осередках прочитало 4 членів Делегатури 12 доповідей (14 викладових годин). Дуже жваві були зв'язки Делегатури з УВУ в Мюнхені (разом з 3 членів Делегатури було 9 разів у Мюнхені).

Даючи загальний циферний підсумок, відзначимо, що ЕВ безпосередньо зорганізував виступи з 41 науковими доповідями та курси з 40 викладовими годинами й 10 університетськими семінарами для студентів, а далі годиться відзначити одну доповідь на науково - організаційні теми, 3 жалобні доповіді, 9 академічних вечорів і 46 популярних викладів. 12 з названих доповідей (9 наукових, 1 університетська, 1 академічна, 1 популярна) були влаштовані спільно з чужинцями або для чужинців. З цією метою відбулося 18 поїздок за кордон і 17 поїздок на терені Франції. Видано 27 друкованих випусків популярних викладів і 10 цикльостильних видань наукового й організаційного характеру. Ці цифри не вимагають ніяких пояснень, але їх вимова настільки жива, що працею ЕВ повинна занятись ціла наша суспільність.

ЕВ об'єднав 35 д. і 33 з. членів та 45 членів-прихильників (21 товариств і 24 фізичних осіб) у 10 країнах Європи, Азії і Африки.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Філадельфія, Па.

Володимир Дорошенко обраний на голову Л. М. Клюбу.

Дня 28. березня 1953 року відбулись Загальні Збори Літературно-Мистецького Клюбу у Філадельфії. Кількадесять літераторів, мистців і прихильників мистецтва вшанували перш усього пам'ять померлого в біжучому році голови бл. п. Володимира Блавацького. Після цього приступлено до ділових нарад. Після довшого обговорення схвалено статут Клюбу, який визначує цілі цієї мистецької організації, а саме гуртувати всіх працівників української культури і мистецтва на терені Филаделфії та й вести культурно-мистецьку діяльність. Обговорено теж заходи для пожвавлення літературно-мистецького життя у Филаделфії, як теж за поширення членства у Клюбі. Обрано Правління Клюбу та й поріщено справу домівки, яку поки що наміяно в домі Горожанського Клюбу при вул. Френклін.

Новообране Правління Літературно - мистецького Клюбу відбуло перше засідання в дні 15 квітня ц. р. і на цьому засіданні одноголосно на голову Літературно-Мистецького Клюбу у Филаделфії обрано нашого культурного і громадського діяча проф. Володимира Дорошенка. Згоду проф. Дорошенка очолювати місцевий Клюб прийняли всі приявні оплесками.

Постать Володимира Дорошенка всім нам загально відома. Народжений 1879 року Володимир Дорошенко вже з ранніх років віддав себе народній праці і вже в 1908 р. покинути українські землі під російською окупацією. Письменник і біограф, визначний на той час літературний критик — Володимир Дорошенко був теж активний в політичному і революційному житті, як член РУП і УСДП. Він був членом Президії Союзу Визволення України та й головним редактором його видань. З його критичних праць відомі критика на історію літератури Єфремова, праці про Грінченка, Стефаника, біографічні праці про Шевченка, Куліша, Франка, Кобилянську. Дорошенко це сеціяліст від питання „Україна в Росії". Він теж вложив багато своєї раці в Українську Загальну Енциклопедію — єдину українську енциклопедію, яка дотепер появилась. Довгі роки був він директором бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, упорядкував цю бібліотеку і являється спеціялістом у ділянці бібліотекарства. Володимир Дорошенко активний і сьогодні. Його цінні статті появляються раз-у-раз в українській пресі і журналах. Працює він далі і збагачує нашу культуру, а найважніше дає і ще дасть нам надзвичайно цінні спомини із років, в яких він був діяльний в українській культурі.

Вибір Володимира Дорошенка головою Літературно-Мистецького Клюбу у Филаделфії принесе напевно новий розцвіт цьому Клюбові. Його відоме ім'я напевно згуртує всіх працівників мистецтва і культури для спільного діла. А ці наші літературні мистецькі і наукові сили у Филаделфії є. Тут живе одно з найвизначніших наших сучасних письменниць Галина Журба, яка далі творить і цікавиться всім нашим життям та й теж і нашим Клюбом. Тут живе і творить М. Струтинська, Марія Головінська, письменниця для дітвори Іванна Савицька, і друга письменниця для дітей і авторка збірника для дітей сеніорка Марія Юркевич. Коли ми вже при письменницях-жінках, то треба відмітити, що саме у Филаделфії виходить жіночий журнал „Наше Життя" під вправною редакцією Лідії Бурачинської, при спеціяльній Кекилії Гардецької. З мужчин „письменників найбільше у Филаделфії поетів: Богдан Кравців, а далі Олег Зуєвський, Яр Славутич, Іван Манило, тут теж відомий автор релігійних п'єс Григор-Мерім - Лужницький, а далі також прізвища, як Зосим Дончук, Сергій Ледянський, Лев Яцкевич, Ігор Шанковський, Михайло Савчин, Андрій Кігічак і інші. Тут теж часто бував наш визначний поет Тодось Осьмачка, як і часово перебуває у Филаделфії письменник Іляріон Чолган.

Теж і з мистецького світу маємо у Филаделфії відомі імена. Перш усього славний наш різьбар Богдан Мухин, мистці Петро Андрусів і Петро Мегик, з молодших різьбар Микола Станько і Борис Макаренко. Обидва професори Андрусів і Мегик ведуть тут мистецьку школу. Теж українську музику репрезентують гідно — проф. Роман Савицький, який веде тут Музичну Школу, скрипачка Оксана Сімович, віоліст Перфецький, віольончеліст Дуда, диригент Юрій Оранський, як теж піаністки З. Маркович, п. Бульба, Недільська й інші.

У Филаделфії теж цілий ансамбль театру покійного Володимира Блавацького з такими мистцями сцени, як Ніна Горленко, Ліза Шашаровська, Степова-Карп'якова, Є. Дичкіна, Віра Левицька, Богдан Паздрій, Володимир Шашаровський, Анатоль Радвагський, Є. Левицький, Я. Рудакевич, В. Карп'як, Мельник і багато інших. Діє театральна оркестра під орудою Цісика. Маємо теж співаків і співачок, які часто виповнюють програми наших концертів, та всіх їх годі тут вичислити. Є теж фахова щонедільна радіопрограма і дві інші радіопрограми давніх громадян, як і аматорська програма одної місцевої організації і всі вони намагаються служити українській справі. У Филаделфії теж виходить літературний журнал „Київ" під редакцією Богдана Раманенчука.

Діють теж наші наукові та й зорганізовані вони в окремому Відділі НТШ. Є теж студентська організація, яка гуртує нових майбутніх працівників нашої культури.

То ж уже з такого побіжного перегляду можна набрати віри, що Літературно-Мистецький Клюб у Филаделфії під проводом дир. Володимира Дорошенка зможе піднести наше мистецьке і культурне життя у цьому місті великого скупчення українців. Ім'я дир. Дорошенка — члена обох наших наукових установ — УВАН і НТШ напевно з'єднає всі наші мистецькі і культурні сили у праці для спільних нам і дорогих завдань. Т.

УПРАВА ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО КЛЮБУ В ФИЛАДЕЛФІЇ

На останніх річних зборах, які відбулися в суботу 28-го березня ц. р., обрано Управу Літературно - Мистецького Клюбу в Филаделфії в такому складі: Вол. Дорошенко, Андрій Кігічак, Олег Зуєвський, Анатоль Радванський, Марія Струтинська, Остап Тарнавський, Лев Яцкевич. До Контрольної Комісії: Іван Манило, Зосим Дончук, Петро Мегик, Мих. Савчин. До Товариського Суду: Петро Андрусів, Вол. Басюк, Оксана Генгало, Богдан Голубінка.

Під час останньої наради (15 квітня ц. р.) вже були розподілені функції поміж окремими членами Управи: голова — Вол. Дорошенко, заступник голови — Л. Яцкевич, секретар — О. Тарнавський, фін. референт — А. Кігічак, організ. референт — М. Струтинська, імпрезовий референт — А. Радванський і член Управи — О. Зуєвський.

Найближчим часом Літ.-Мист. Клюбом у Филаделфії буде влаштований вечір з доповіддю Євгена Маланюка, також буде влаштовано екскурсію кораблем та окремий літературний виступ Івана Манила (обговорення книги „Байкар", що вже виходить друком в одному В-ві).

І. Дніпряк.

Ню Йорк, Н. Й.

Про 2-ій відділ ЗУАДК-у.

Дня 18-го квітня у приміщенні Укр. Літ.-Мист. Клюбу відбулися Загальні Збори 2-го відділу ЗУАДК-у в Ню Йорку. Стара Управа звітувала про свою майже річну працю. Маленький колектив ентузіястів допомогової справи скромно провадив свою жертвенну працю. Люди доброї волі кожного вечора відбували дижур у своїй скромній канцелярії, давали поради і розради, приймали речі і харчові продукти та відправили до Европи 266 посилок по 50 фунтів. Також зустрічали новоприбулих імігрантів і доривочно допомагали безпорадним хорим людям дістатися до лікарні. Звичайно, праця старої управи була лише мізерною часткою того, що треба було і що можна було зробити при відповідних умовах. Але таких умов не було, і в цьому вина всіх нас.

При тій нагоді вважаю за необхідне зупинитися на сказати б „проблємі" ЗУАДК-у на основі власних спостережень, а також дуже змістовних і щирих виступів на зборах п. п. маг. Крушельницької, Зін. Яремчука, д-ра Демидчука та інш.

В одному Ню Йорку є сотні агенцій і бюр, що працюють у галузі суспільн. опіки і розпоряджають для цього великими грошовими засобами. Але ми, українці, не вміємо чи не хочемо скористатися з цього джерела американської жертвенности і гуманности. Суспільну опіку намагаються провадити „Самопоміч", Харитативна Служба, Золотий Хрест, Союз Українок та інші, але така нескоординована допомогова діяльність виглядає дуже скудно і без перспективи на розріст. Численність збирачів пожерв доводить до того, що люди не знають, кому та на що жертвувати і зрештою не дають нікуди. Маємо багато старих непрацездатних людей і незабезпечених дітей, маємо хворих і залишенців у Европі. Тому мусимо посилити допомогову акцію, але для цього треба у першу чергу з'єднати зусилля окремих організацій в допомоговій централі і створити для неї громадський авторитет.

Для цієї ролі найбільше надається ЗУАДК, як організація, що є офіційною клітиною американських мережі суспільної опіки. ЗУАДК має доходи, зв'язки і престиж в американських установах, але... його престиж у своїй громаді окремі особи і організації старанно і послідовно намагаються підірвати. Мусимо з сумом ствердити низку провокативних балачок і бездіставних натяків, якими отруюється громадська атмосфера з метою компромітації ЗУАДК-у. Деякі люди є в опозиції до ЗУАДК, бо він не знаходиться в орбіті їхніх аспірацій. Ми знаємо, що ці люди ЗУАДК-у не завалять і нічого кращого на його місце не створили б. Але вони цим підривають допомогову акцію, якщо наша громадськість не оздоровить негайно атмосфери і не створить нормальних умов для того, щоб ЗУАДК зробив те, що він міг би зробити, як діюча організація з досвідченими людьми, а головне — з повним юридичним правом американської клітини суспільної опіки.

Тепер про матеріяльні ресурси. — Годі нам чекати, щоб заможніші люди зі старої іміграції створили громадську базу допомогової акції. Мусимо нашою громадською опінією натиснути на тих 30 тисяч українців, яких спровадив сюди ЗУАДК. Вони в першу чергу повинні внести свій вклад в допомогову фонд. Мусимо всі ми — новоприбулі — осідомити наш національний і християнський обов'язок. Ми — ситі і забезпечені — можемо не пити пару разів до кіна і ці гроші віддати на допомогу тим нашим братам, що в голоді, холоді і розпуці животіють у Европі. Подумаймо, яка велика різниця поміж нашим забезпеченим життям у вільній Америці і нужденним існування залишенців: беззвинних дітей і одиноких безпомічних старців! Вони з докором і надією чекають на нашу допомогу.

А де ж ті численні колишні співробітники ЗУАДК-у, що завдяки цій організації мали в Европі забезпечене життя (з допомогових фондів?) Чи не є їхнім моральним обов'язком бути заразбодай членами ЗУАДК-у і хоч скромним датком і працею в системі ЗУАДК-у віддячити громаді і допомогти обездоленим одиницям своєї нації? Бо де-де, а в допомоговій акції не місце для партійної конкуренції і злобної ворожнечі. Але, нікого з них на загальних зборах не було.

На жаль, не було на зборах і представника Централі ЗУАДК-у, який міг би розв'язати ті організаційні питання, що виникли при дискусії. На голову нової управи обрано д-ра М. Радика — колиш. директора ЗУАДК-у на Европу. Будемо надіятися, що він і нова управа виведуть працю нюйоркського відділу ЗУАДК-у на ширші води, як того потребує наша велика нюйоркська громада.

Але для цього треба в першу чергу звільнити допомогову ланку від партійних інтриг і спільними узгідненими зусиллями виконати наш християнський і національний обов'язок матеріяльної і моральної підтримки потребуючих її українців.

А. Гуд-ий.

З'ЇЗД СОЮЗУ ЗЕМЕЛЬ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ

Заповіджений З'їзд викликав живий інтерес серед широких кіл українського громадянства.

Головно З'їздом цікавлять-ся представники нової іміграції з Великої України, що опинилась поза межами Батьківщини у зв'язку і після 2-ї світової війни. Тут маємо громадян з усіх Земель Наддніпрянщини — правобережної і лівобережної: Поділля, Київщина, Волинь, Херсонщина, Полтавщина, Чернигівщина, Катеринославщина, Харківщина і т. д.

Очікується приїзд цих людей з різних осередків української еміграції, як в Злучених Державах Америки — з Шікаго, Мінneаполіс, Сен Пполо, Дітройт, Форт Вайн, Лорейн, Еріо, Клівленд, Бостон, Балтимор, Филаделфія і т. д., а також з Німеччини, Англії, Південної Америки і Канади.

Олександер Кузьменко.

ПАРАДА ЛЬОЯЛЬНОСТИ

Як кожного, так і цього року відбудеться „Парада Льояльности" в суботу, 2-го травня, починаючись о год. 11-тій перед полуднем.

Ціллю виступу в параді є виявити свою льояльність і відданість державі, під Конституцією якої ми зазнали та користуємось всіми благами вільного американського громадянина.

Зокрема ми, американці українського походження, маємо за що бути вдячні та льояльні нашій прибраній Батьківщині. Ми зазнали тут, під покровом американського прапору, всіх добродійств, про які наші брати в Україні навіть не можуть мріяти. Наша прибрана Батьківщина прийняла нас як рідних дітей, дала змогу вчитися, вільну працю, нагоду доробитися майна, а на старості літ ще й пенсію дасть.

Тому за всі ці блага покажімо свою подяку масовим виступом на параді льояльности, святочно з прапорами. Виходімо на параду всі, чоловіки й жінки, старші і молодь та беремо діток своїх, причепурених в українські народні строї. Покажімо своїм співжителям-американцям, що ми вміємо бути вдячними за вільне життя і свободу, якою ми користуємося під охороною Конституції.

Дай Боже, щоби і наші брати в Україні могли вибороти собі таку волю і свободу, яку ми маємо у вільній американській державі.

Всі українські товариства з „Норт Сайд" і „Грінпайнт" в Брукліні збираються в суботу 2-го травня о 10 годині рано в Українськім Національнім Домі при 216 Гренд вулиця, а звідти потім вирушимо на місце загальної збірки, призначеної для нас: 3 вулиця і 8 Евня, коло Проспект Парку в Мангеттені.

Зі Савт Брукліна, з Вудгейвен, Флатбуш, просяться відразу просто їхати до 3 вулиці і 8 Евні, Індепендент Собвей F.

Українці та Українки! Як нас бачуть, так і судять нас наші сусіди! Покажімо, що ми вміємо гідно заманіфестувати свою гідність вільного американського громадянина.

Комітет Об'єднаних Українських Організацій і парохій міста Брукліна.

3 Листів до Редакції

В СПРАВІ ДОПИСУ З ЮГОСЛАВІЇ

З великою увагою прочитав я допис п. Б. Я. з Югославії з якого виходить, що там панують добрі відносини. Цікаво було би знати, як мається справа з свободою релігії, слова, виборів, та відношення до нашої колонії в Боснії.

З допису виглядає, що п. П. Я. є великий прихильник Тіта, який в опінії здорового світу не є нічим іншим, як тираном свобідних людей.

о. Гомак.

Олифант, Па.

ЯК ДУМАЄТЕ АБО ГОВОРИТЕ ПРО АЗІЮ

Коли ген. МекАртура запитали, котрий континент має більше значення для ЗДА, Европа чи Азія — він сказав, що Азія, то багато людей тут (в ЗДА), а ще більше в Европі було думки, що МекАртур рішуче помиляється, що він по довших роках перебування на Далекому Сході переціню́є Азію й недоцінює Европу.

Але голі факти статистики кажуть, що МекАртур орієнтується правильно.

Азія — це не тільки величезний континент, що займає 16,690,000 квадратових миль (тоді, як Европа тільки 3,781,407 і ЗДА 3,022,000 кв. миль), але яка має більше як половину населення земної кулі, бо 1,300 мільйонів — тоді як Европа має 530 мільйонів, а ЗДА 162 мільйони людей. Сама Передня Індія має 1,581,410 квадратових миль, то є трохи більше як половину території ЗДА, а населення 420 мільйонів.

Сьогодні стає з кожним днем ясніше й певніше, що як большевикам удасться опанувати Азію, то Европа попаде в їх лабети скорше чи пізніше, а тоді ЗДА без Европи не встояться довго.

Дуже ясно й просто подав свій погляд на азійське питання один із найкращих нині знавців Сходу Віліям Д. Петерсон (Patterson). Свої погляди він зібрав у 10 точках.

1. Більша частина народів Азії піде сьогодні спати голодна.

2. Більшість народів Азії не вміє читати або писати.

3. Більшість людей Азії живе в крайній нужді.

4. Більшість людей Азії ніколи не бачила лікаря.

5. Більшість людей Азії ніколи не чула нічого про демократію.

6. Більшість людей Азії ніколи не зазнала цивільних свобід.

7. Більшість людей Азії вірить, що що-небудь інше від того, що вони мають, буде краще й вони рішені добути його.

8. Більшість людей Азії вірить, що свобода або свобідне підприємство означає свободу від західних колоніяльних потут, що визискують азійців.

9. Більшість людей Азії не довіряє людям з білою шкірою.

10. Більшість людей Азії рішила, що ніколи вже чужинці не будуть панувати над ними.

Хто уважно прочитає тих десять точок, то відразу побачить, що большевицька агітація має чудове поле до діяння серед темних і голодних мас азійських народів, які від білих не зазнали крім пониження й визиску, нічого доброго. Большевицька агітація проти білих визискувачів (само собою теж і проти своїх місцевих) іде з уст до уст, але демократичні кличі, важчі до зрозуміння для людей, що ніколи навіть не чули про демократію й свободу, які без преси й друкованого слова, важко поширюються.

Тоді, як большевицькі агітатори обіцюють голодним азійцям усякі добра й рай на землі — Захід не має досі ніякого добре розробленого пляну, як поліпшити економічне положення азійських народів, а Англія, Франція й Голляндія придумують тільки над способами, якби в Азії задержати свої колонії. ЗДА мають зв'язані руки своїми союзниками, від яких мають більше клопотів, як помочі в розв'занні азійських питань.

Як азійці не люблять европейців і як вони в усім дошукуються приниження з боку білих, видно хоч би в тім, що вони рішуче не хотять, щоб їх називати азіятами, тільки азійцями. В слові азіят вони добачують погорду білих до себе, бо в европейських мовах азіят, азіятський рівнозначне із чимсь малокультурним, варварським, диким. А азійці кажуть, що Азія дала три найбільші й найкращі релігії світу: буддизм, християнство й мохаммеданство.

івер

СТОП'ЯТИДЕСЯТИРІЧЧНЯ СТЕЙТУ ОГАЙО

Огайо, стейт середнього заходу, що святкує тепер своє стоп'ятидесятиріччя, займав дуже поважне місце в експансії нашої країни на захід. З сімнадцяти стейтів, що ввійшли до Союзу, це був перший стейт, відтятий від колишньої Північно - західньої території, обмеженої з півдня річкою Огайо, з півночі Великими Озерами, на заході річкою Міссісіпі, а на сході Пенсилвенією. (Пізніше з цієї території були створені стейти Індіяна, Іллінойс, Мішіґен, Висканзін та Міннесота).

Північно - західня територія була частиною незаселених земель поміж горами Алеґені і річкою Міссісіпі; цю територію Англія відібрала від Франції в 1763 році. Після Революційної війни вона ввійшла до складу З'єдинених Держав. Оригінальні стейти претендували на ці землі на підставі своїх колоніяльних прав і чартерів, але один по одному вони самі приєднувались до Союзу. Назвавши землі на північ від річки Огайо Північнозахідньою Територією, Континентальний Конґрес вирішив відкрити її для заселення. Щоб заохотити населення до створення самоуправління було проведено деякі заходи, і нарешті утворено нові стейти, що пізніше ввійшли до складу Союзу. Ця схема, яку Конґрес оформив у Північнозахідній Ординанс (закон) стала зразком, за яким З'єдинені Держави діяли, поширюючи свою експансію до Тихого океану.

Завдяки мудрому розпорядку Північнозахідньому Ординансу, піонери почали заселювати Північнозахідню Територію. В 1788 році було засновано перший постійний виселок в теперішньому стейті Огайо-Марієтта, де зливались річки Огайо та Маскінґен. Більшість переселенців з Нової Англії зайняли північну частину стейту; піонери з Меріленду, Вірджінії та Вест Вірджінії заселили південну частину. Центральна частина привабила багатьох „пенсилвенських данців", а пізніше багато німців прийшло до району Сінсінаті. Французів і взагалі ремісників різних національностей було також чимало серед перших поселенців в Огайо.

Північнозахідний Ординанс вводив три види уряду для території на північ від річки Огайо. Спочатку там був тільки губернатор, рада і судді, призначені Конґресом. Коли територія мала вже 5,000 людей у виборчому віці, було впроваджено другий ступінь урядування і території надано право на територіяльну леґіслятуру. Коли число населення досягнуло вже 60,000, було введено третій ступінь урядування, тобто організовано було стейтовий уряд. Це було в 1802 році, коли конституційна конвенція скликана була в Чіллікоті, першій столиці, яка прийняла конституцію і визначила кордон стейту. Першого березня 1803 року Огайо приєднався до Союзу.

Сьогодні, за даними перепису, Огайо, хоч стоїть на 34-му місці щодо своєї території, посідає п'яте місце по кількості населення, бо має його майже вісім мільйонів. Вісім американських президентів походили з Огайо, і тому його іноді називають „Матір'ю президентів".

У цей ювілейний рік населення цього цвітучого й працьовитого індустріяльного та сільсько-господарського стейту запрошується переглянути свою історію та згадати теплим словом піонерів, які перетворили дику країну на країну добробуту.

Загальна Рада

Виставка Українського Клюбу Студенток в Гонтер Каледжі

Ню Йорк. — Недавно зорганізований Український Культурний Клюб в дівочій міській колегії Гонтер, що міститься при Парк Авеню й 69 вулиці, улаштовує виставку українського народнього мистецтва у вівторок і середу 28-29 квітня від 10 години ранку до 9 ввечорі. Виставка буде схоплювати вишивки, народню ношу, дерев'яну різьбу, писанки та інші подібні предмети, що характеризують українське народнє мистецтво. Місяць тому клюб улаштував продаж українського печива у кімнаті побіч шкільної кафетерії, притягаючи велику кількість студентів і учительок не тільки самим печивом, але народніми одягами, в яких явилися студентки для розголосу діяльности клюбу. Клюб брав участь в недавнім студентськім з'їзді в Ню Йорку, а тепер плянує поважнішу працю. Це перший український дівочий університетський клюб у Злучених Державах.

Посмертна Згадка

З великим сумом повідомляємо, що 20. квітня ц.р., о год. 18:00 по поп., в шпиталі G.H. Phila., після довгої й важкої недуги, на 44 році життя померла Найдорожча Дружина і Мати

ЯНІНА ЖИЛАВА
з Вішневських
б. учит. на рідних землях
член УНСоюзу, від.105.

В часі недуги приняла Найсв. Тайни. Похорон відбудеться в суботу, 25. квітня ц.р., о год. 9:00 рано з погребового заведення п. І. Гасина, на котрий дуже просить Родина взяти участь.

Серк.

ТАРЗАН, ч. 3054. Виклик.

„Я тут не на те, щоб сперечатися з вами, арабе", ричав Тарзан.

„І на мене не роблять враження ані ваші люди", він додав, „ані ваш батіг".

Товпа кричала, коли Нельсон підніс батіг і пішов вперед. „Сильна людина, га?", він презирливо сміявся. „Нехай гризун його візьме, Гассане. Я навчу його мавп'ячих звичаїв!"